

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Первомайський навчально-науковий інститут Національного університету
кораблебудування імені адмірала Макарова
Інженерно-економічний факультет

Кафедра економіки, обліку та підприємництва

«Допущений до захисту»
Завідувач кафедри

«___» _____ 2022 р.

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: Бухгалтерський облік і економічний аналіз операцій з товарами у фізичних осіб підприємців

Виконав: студент 46-ОА групи

_____ **Олексій Гаврилов**
(підпис)

Керівник роботи:

доцент кафедри економіки, обліку та підприємництва к.е.н., доцент
(посада, науковий ступень вчене звання)

_____ **Наталія Козіцька**
(підпис)

Первомайськ – 2022 року

ЗМІСТ

Вступ	5
РОЗДІЛ 1. Теоретико-методичні аспекти бухгалтерського обліку та економічного аналізу операцій з товарами	7
1.1. Сучасне розуміння товару як предмету торгівлі	7
1.2. Особливості бухгалтерського обліку у фізичних осіб-підприємців	13
Висновки за розділом 1	20
РОЗДІЛ 2. Загальна характеристика та експрес-аналіз ФОП Петренко	21
2.1. Загальна характеристика ФОП Петренко	21
2.2. Експрес-аналіз ФОП Петренко	25
Висновки за розділом 2	34
РОЗДІЛ 3. Бухгалтерський облік і економічний аналіз операцій з товарами у ФОП Петренко	35
3.1. Бухгалтерський облік операцій з товарами у ФОП Петренко	35
3.2. Економічний аналіз операцій з товарами у ФОП Петренко	44
Висновки за розділом 3	50
Висновки	53
Список використаної літератури	57

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасні умови господарювання дають зрозуміти що без цивілізованого підприємництва Україні, як і іншим країнам пострадянського простору, не створити потужної економіки, не вийти на світові ринки товарів і послуг рівноправним суб'єктом міжнародного поділу праці. Ще декілька десятиліть тому людей з діловою «жилкою» вважали непорядними, тому і ставилися до них здебільшого негативно. Тим часом на Заході проблема підприємництва вже на рубежі XVII-XVIII століть розглядалася багатьма вченими як досить актуальна. Науковці, що глибоко досліджували цю тематику, називали людей, бажаючих займатися підприємницькою діяльністю як тих, які на свій власний страх та ризик прямують до ринкового обміну, з метою отримання прибутку. Але, окрім прибутку, існують і інші стимули для таких підприємців, а саме: самоствердження особистості, можливість реалізувати свої здібності. Йдеться не лише про реалізацію особистих прагнень. Наразі розуміння ролі підприємця нерозривно пов'язане із суспільними цілями.

Поміж таких підприємців найпопулярнішою організаційною формою діяльності є фізичні особи-підприємці (далі ФОП). Серед нагальних потреб сучасності є облікові аспекти таких су'бєктів діяльності.

Теоретико-методичні і практичні облікові питання у ФОП розглядали такі вітчизняні науковці як: Балджи М.Д., Доброва Н.В., Однолько В.О., Осипова М.М., Воротинцева І., Іванишина О.С., Деміденко Л.С., Лоянич А., Тищенко А.О., Танасієнко Н.П., Ємчук Л.В., Саламаха Д.В. та інші. Незважаючи на цікавість науковців до представленого питання, в їх працях розглядаємо в основному питання оподаткування ФОП, облікові ж питання щодо, наприклад, операцій з товарами, наразі залишаються малодослідженими та дискусійними.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження бухгалтерського обліку і економічного аналізу операцій з товарами у фізичної особи-підприємця.

Для досягнення поставленої мети в роботі сформовано такі **завдання**:

- дослідити сучасне розуміння товару як предмету торгівлі;
- розкрити особливості бухгалтерського обліку у фізичних осіб-підприємців;
- надати загальну характеристику ФОП Петренко (прізвище змінено через етичні міркування);
- провести експрес-аналіз діяльності ФОП Петренко;
- охарактеризувати порядок обліку операцій з товарами у ФОП Петренко;
- провести економічний аналіз операцій з товарами у ФОП Петренко.

Предметом дослідження є теоретичні та методичні аспекти бухгалтерського обліку та економічного аналізу операцій з товарами у фізичної особи-підприємця.

Об'єктом дослідження операції з товарами ФОП Петренко.

Основними джерелами для проведення дослідження виступили: законодавчі та нормативні документи України, первинна, зведена та звітна документація ФОП Петренко, наукові видання.

Апробація результатів дослідження. Результати проведеного дослідження обговорені та апробовані на науково-практичній конференції, шляхом друку тез конференцій:

1. Гаврилов О. О. Особливості аналізу діяльності у фізичних осіб-підприємців «Молодь, освіта, наука 2022»: Матеріали міжвузівської студент. наук. практ. конф. (м. Первомайськ, 25 травня 2022 р.).- Первомайськ: ПННІ НУК, 2022.

Структура і обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота виконана на 63 сторінках друкованого тексту, містить 12 рисунків та 13 таблиць. Список використаної літератури представлений у кількості 56 джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙ З ТОВАРАМИ

1.1. Сучасне розуміння товару як предмету торгівлі

За сучасних умов господарювання вітчизняних підприємств доведено, що торгівля – це свого роду каталізатор змін, що відбуваються у виробництві та споживанні в умовах ринку. В Україні кількість торговельних підприємств, як гуртових, так і роздрібних, зростає з кожним роком. Як відомо, одним з видів діяльності підприємств є купівля і реалізація товарів, тому найбільш актуальними проблемами обліку і економічного аналізу на підприємствах виступають питання правильності відображення у бухгалтерських документах та формах звітності операцій, які пов'язані з рухом товарів. При здійсненні торговельної діяльності основним об'єктом обліку являються операції з рухом товарів, які становлять основу діяльності підприємств. Товарне забезпечення, а зокрема пошук ринків збуту, являється головним питанням господарюючих суб'єктів.

Питання законодавчого врегулювання правових засад здійснення торгівлі та основ її державного регулювання здебільшого обговорюються фахівцями-практиками та викладачами вищих освітніх закладів, які займаються питаннями розвитку торгівлі. Звідси випливає, що законодавче регулювання стосується як бухгалтерів практиків так і вчених, які проводять дослідження.

Товар є основною категорією ринкових відносин, саме це зумовлює до нього підвищений інтерес з боку дослідників, адже трансформація економіки України створює умови для ретельного дослідження методики обліку, аналізу та управління операцій з товарами [56, с.723].

До нормативно-правових документів, які визначають порядок організації та проведення торговельної діяльності належать нормативні документи різних

рівнів, які визначаючи основи діяльності суб'єкта господарювання здійснюють опосередкований вплив на процес руху товарів та відповідно його облікове відображення [19, с.137].

Особливостями нормативного регулювання торговельної діяльності є те, що вплив законодавчих актів можна представити у певній послідовності, залежно як від рівня регулювання, так і сфери застосування того чи іншого документу. Різноманітність нормативного регулювання спричинена, в першу чергу, розподілом торговельної діяльності на різні сфери, що і обумовлено створенням розширеної основи її законодавчого регулювання [12, с.80]. (рис.1.1).

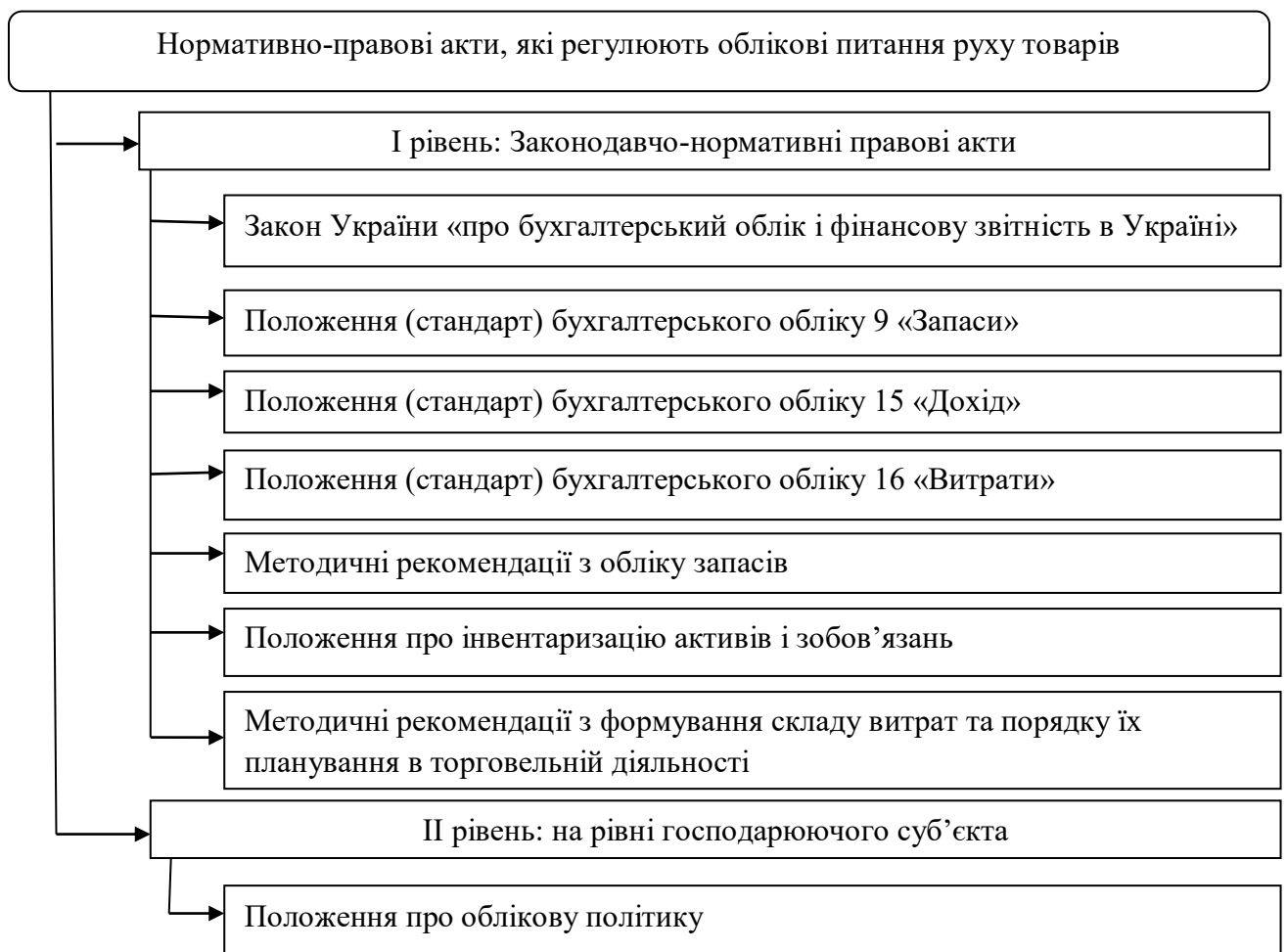

Рис. 1.1. Нормативно-правові акти, які регулюють облікові питання руху товарів

Джерело: [19, с.139-140]

Дослідження нормативно-правового забезпечення дає право стверджувати про наявність недоліків нормативного регулювання питань торгівлі. А саме: існує невідповідність сучасним способам та формам здійснення торгівлі, а також наявні проблеми в теоретичному наповненні понять, які застосовуються в даній сфері. Законодавче регулювання торговельної діяльності в повному обсязі не наводить, наприклад, правової регламентації електронної торгівлі. Існують також недосконалості в сфері регулювання комісійної торгівлі. Тому, зрозумілим є необхідність удосконалення нормативно-правового регулювання, яке позитивно впливатиме на діяльність господарюючих суб'єктів сфери торгівлі.

Наразі основним об'єктом усіх торговельних процесів є товар, який формує на ринку як попит, так і пропозицію. Для споживачів кожний товар задовольняє різні потреби і має різне значення, то варто визначити основні його поняття та сутність. Діяльність по управлінню товарними категоріями для підприємств торгівлі являє собою відкритий, об'єднаний бізнес-процес, який дозволяє торговим партнерам працювати разом над визначенням бізнес-планів категорії та інших загальних цілей [50, с.271].

Протягом усієї історії існування ринкових відносин в світі було вироблено десятки мільйонів різних товарів. Переважна їх частина має обмежений термін перебування на ринку. З повсякденної практики відомо, що кожен конкретний товар має свій життєвий цикл, протягом якого він проходить етап появи, існування і задоволення будь-яких потреб на даному проміжку часу. Вичерпавши свої можливості, товар припиняє існування. період існування певного товару – від моменту його появи на ринку до моменту зникнення з ринку називається життєвим циклом товару, який характеризує динаміку обсягів продажу й одержуваного прибутку від моменту виведення нового товару на ринок до його ліквідації [22, с.9-10].

Вітчизняні науковці Шендригоренко М.Т. і Данило С.І. пропонують розглядати будь-який товар на трьох рівнях:

- задум товару – вивчається потреба, яку майбутній товар спроможен

задовольнити;

- предмет в реальному виконанні – вивчаються необхідні властивості, якість, зовнішнє оформлення, назва (марка), упакування;

- безпосередньо товар із прилягаючими до нього додатковими послугами (сервісом) і вигодами (так зване підкріплення товару) [56, с.723; 10, с.8].

Об'єднуючи ці три рівні можна сформулювати властивості товару (рис.1.2).

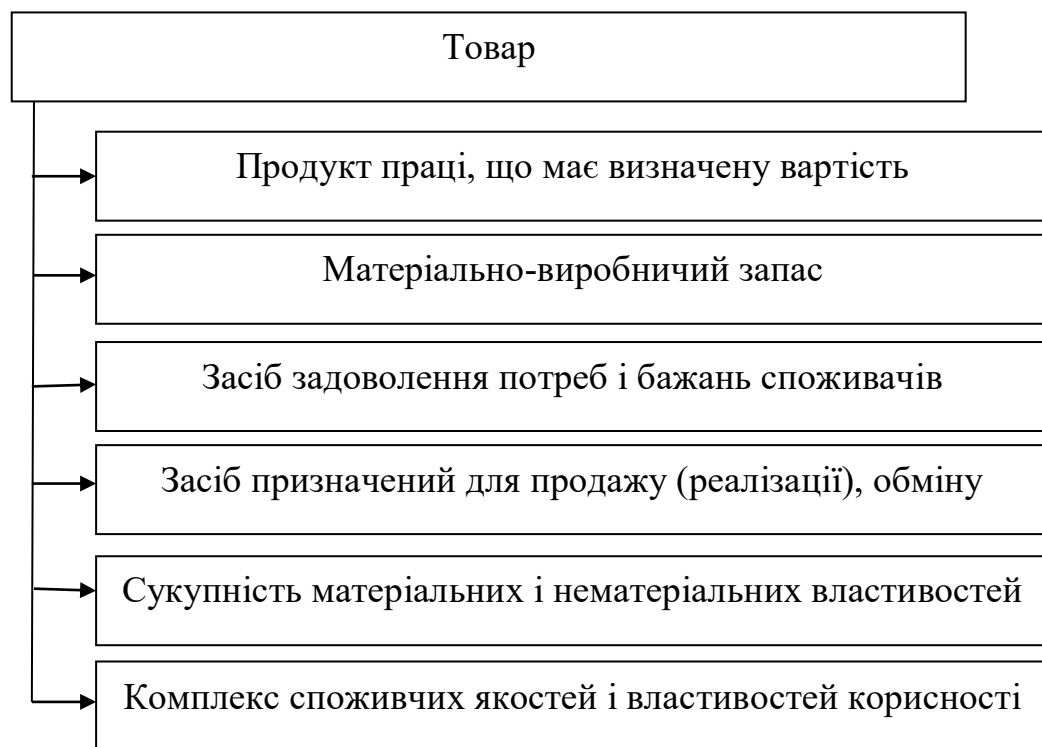

Рис. 1. 2. Ознаки поняття товар

Джерело: [56, с.724]

Узагальнюючи вищеперелічене, а також ознаки притаманні товару, як економічній категорії охарактеризуємо безпосередньо економічну сутність категорії «товар». Варто зазначити, що наразі не існує визначеності в термінології, тому поняття «товар» розуміється по різному. Наприклад, одна група науковців вважає, що товар – це продукт праці, що має вартість і розподіляється в суспільстві шляхом обміну (купівлі-продажу), а інша група авторів, що товар – це матеріальний виріб, придбаний чи отриманий від юридичних чи фізичних осіб і призначений для продажу, а третя група авторів

вважає, що це все те, що може задовольнити певну потребу споживача (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Економічна сутність категорії «товар»

Автор	Визначення
Цивільний Кодекси України	«...це предмет купівлі-продажу, відповідно до договору поставки якого, одна сторона – постачальник зобов’язується передати (поставити) у зумовлені строки (строк) другій стороні – покупцеві товар (товари), а покупець зобов’язується прийняти вказаний товар (товари) і сплатити за нього певну грошову суму» [51]
Податковий Кодекс	«...матеріальні та нематеріальні активи, у тому числі земельні ділянки, частки (паї), а також цінні папери та деривативи, що використовуються у будь-яких операціях, крім операцій з їх випуску (емісії) та погашення» [31]
Методичні рекомендації з обліку запасів	«...матеріальні цінності, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу» [25]
П(С)БО 9 «Запаси»	«...товарні запаси – це товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються з метою подальшого продажу» [34]
Карл Менгер	«... економічне благо призначене для продажу, яке втрачає властивості товару в разі потрапляння до кінцевого споживача» [6, с.54]
Ф.Котлер	«...все те, що може задовольнити потребу та пропонується ринку з метою залучення уваги, придбання, використання та споживання» [20, с.457]
Теодор Левітт	«...те, чого підспудно жадає від нього споживач» [1, с. 81].
Іржавська Л.В	«...товари і послуги – продукт людської діяльності з ідентичними фазами життєвого циклу (генерування ідеї, розробка, виведення на ринок, утримання на ринку, елімінація чи модернізація)» [15, с. 46].
А. Чаплінська і Г. Бобчук	«... товар є гарантією безперервності товарного обігу при появі таких випадкових або непередбачених факторів, як: зміна купівельного попиту, порушення термінів поставок товарів, відсутність грошових коштів для поповнення товарного запасу та інших» [53, с.94]
Новицька І.В.	«...будь-які матеріальні цінності в складі оборотних матеріальних активів підприємства, які здатні задовольняти потреби та, відповідно, приносити певні економічні вигоди від їх використання» [28]
Н.С. Заокіпна	«...продукт природи і людської праці або тільки людської праці у матеріальній і нематеріальній субстанції та у формі послуг, який завдяки своїм властивостям здатен задовольняти наявні чи передбачувані суспільні потреби і призначений для обміну і купівлі-продажу; продукт праці, що виробляється не для власного споживання, а на продаж; матеріальні та нематеріальні активи, а також цінні папери та деривативи, що

	використовуються у будь-яких операціях, крім операцій з їх випуску (емісії) та погашення...» [13]
Мельник Т.Ю.	«...це продукт праці, який володіє здатністю задовольняти конкретні потреби людини, що розподіляється в суспільстві шляхом купівлі-продажу. Товар як продукт праці має подвійний характер. З одного боку, він є вартістю, з іншого боку – споживною вартістю» [24, с.14]
Данило С.І.	«...система внутрішніх зв'язків, що забезпечує впорядкованість певного набору елементів, їхню відносну стійкість» [10, с.8]

Джерело: узагальнено автором

Історично склалася така ситуація, що під товарами розумілися цінності, які здатні задовольняти певні людські потреби, беручи до уваги різні підходи їх вартісного формування (на основі витратного методу та вартісного). Такий підхід призводить до розмитого тлумачення його сутності, що в свою чергу призводить до певних проблем з точки відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з рухом таких цінностей. Сучасне визначення економічної сутності товарів, враховуючи як економічні підходи так і нормативне визначення можна представити у вигляді наступної схеми [28] (рис 1.3).

Рис. 1.3. Підходи до визначення сутності товарів

Джерело: [28]

Отже, дослідження нормативно-правових документів, а також наукових літературних джерел дало підставу стверджувати, що наразі не виокремлено єдиного, загальноприйнятого економічного трактування сутності категорії «товар». Така відмінність свідчить про те, що сутність будь-якої категорії залежить від обраного підходу до її визнання. Вітчизняні вчені виокремлюють основні критерії, на яких акцентується їх увага, а саме: економічне благо, матеріальні цінності, продукт праці, предмет купівлі-продажу, матеріальна або нематеріальна власність, активи підприємства. Розуміння економічної сутності товарів сприятиме формуванню їх раціональної класифікації та вдосконаленню їх подальшого обліку на підприємстві.

Таким чином, розуміння сучасного трактування сутності «товару» як економічної категорії дозволяє вийти на новий рівень наукового дослідження сутності та перспектив розвитку внутрішньої торгівлі. Важливим та необхідним, крім того, є аналіз споживної вартості та корисності споживчих товарів із точки зору їх розуміння як технічної категорії. Також, необхідність розробки стандартів на товари та їх взаємного визнання, гармонізація їх з європейськими зразками.

1.2. Особливості бухгалтерського обліку у фізичних осіб-підприємців

Соціально-економічні перспективи будь-якої сучасної країни тісно пов'язані із ефективністю функціонування та збільшенням частки суб'єктів малого бізнесу в загальній структурі економіки. Активний розвиток цього найбільш мобільного та креативного сектору економіки дозволяє суттєво збільшити рівень виробництва та зайнятості населення, уникнути територіальних диспропорцій і забезпечити формування доходів місцевих бюджетів, таким чином підвищити конкурентоспроможність економіки в цілому. Підприємці та власники малих і середніх підприємств є основою

формування в країні середнього класу, що актуалізує виняткове значення успішного малого бізнесу в формуванні громадянського суспільства та соціально-орієнтованої держави.

Обираючи організаційно-правову форму для свого майбутнього бізнесу, значна частина потенційних бізнесменів реєструється фізичними особами-підприємцями, адже в організаційній площині порівняно із створенням юридичної особи ця форма ведення підприємницької діяльності є більш простою та гнучкою але фіскальні питання вже не є такими простими та прозорими, якщо йдеться про підприємця, який застосовує загальну систему оподаткування [43, с.44].

Статус фізично особи-підприємця ставить особу в один ряд, як суб'єкта підприємницької діяльності, з юридичними особами, однак наявні відмінності не дають повною мірою поставити знак рівності між даними типами осіб.

Отримуючи статус фізичної особи-підприємця, фізична особа не створює цим незалежного самостійного суб'єкта, а таку реєстрацію, в певному неформальному виразі, можливо порівняти з отриманням дозволу, на підставі якого діяльність особи визначається як підприємницька; така діяльність безпосередньо особою визначається як підприємницька та як така, що відмежовується, така, що не пов'язана з реалізацією цивільних прав та інтересів особи як людини – фізичної особи не суб'єкта підприємницької діяльності. Так, фізична особа може здійснювати різні дії, що полягатимуть у реалізації прав власності на певне майно або об'єкти права інтелектуальної власності у формі права розпорядження власним майном як фізична особа, що не здійснює таку діяльність як підприємницьку, так і як підприємець, що веде підприємницьку діяльність з метою отримання прибутку. Так, фізична особа може здійснювати різні дії, що полягатимуть у реалізації прав власності на певне майно або об'єкти права інтелектуальної власності у формі права розпорядження власним майном як фізична особа, що не здійснює таку діяльність як підприємницьку, так і як підприємець, що веде підприємницьку діяльність із метою отримання прибутку шляхом купівлі-продажу або ж надання у користування певних

об'єктів [21, с.126-127].

Зайнятість підприємницькою діяльністю передбачає можливості особи бути власником, укласти договори, створювати юридичні особи, бути суб'єктом виключних прав на результати інтелектуальної діяльності тощо. Це право за своєю структурою цілком можна порівняти з правоздатністю загалом. Фізична особа-підприємець визначається як суб'єкт підприємництва. Вивчення суб'єкта підприємницької діяльності передбачає попереднє пізнання статусу суб'єкта цивільного права, правовий режим якого повністю поширюється й на суб'єкта підприємницької діяльності. Іншими словами, перш ніж стати суб'єктом підприємницької діяльності, особа є суб'єктом цивільного права.

Під час державної реєстрації фізичної особи-підприємця заявником може бути тільки фізична особа, яка звертається за державною реєстрацією або зареєстрована як фізична особа-підприємець. Іншими словами, громадянин не має права уповноважити іншу особу надати від свого імені органу державної реєстрації необхідні для державної реєстрації документи. Правоздатність фізичної особи-підприємця починається з моменту державної реєстрації фізичної особи в цій якості [8, с.282].

Фізичні особи-підприємці та особи, які мають намір провадити незалежну професійну діяльність, підлягають взяттю на облік як само зайняті особи в органах державної фіскальної служби. Взяття на облік фізичних осіб-підприємців в органах державної фіскальної служби здійснюється за місцем їх державної реєстрації на підставі відомостей з реєстраційної картки, наданих державним реєстратором згідно із Законом України «про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців». Облік самозайнятих осіб здійснюється шляхом внесення до Державного реєстру фізичних осіб-платників податків записів про державну реєстрацію або припинення підприємницької діяльності, незалежної професійної діяльності, перереєстрацію, постановку на облік, зняття з обліку, внесення змін стосовно самозайнятої особи, а також вчинення інших дій, які передбачені Порядком обліку платників податків і зборів. Самозайняті особи зобов'язані подавати до органів державної

фіскальної служби за місцем свого обліку відомості про зміну облікових даних [47, с.108].

Особливості обліку фізичних осіб-підприємців визначається стадіями його здійснення. До таких стадій можна віднести:

- стадія постановки на облік фізичної особи-підприємця;
- стадія уточнення, коригування відомостей про фізичну особу-підприємця;
- стадія зняття з обліку фізичної особи-підприємця.

Незважаючи на позитивні сторони діяльності фізичних осіб-підприємців, наявні і негативні (табл.1.2).

Таблиця 1.2

Переваги та недоліки діяльності фізичних осіб-підприємців

Переваги ФОП	Недоліки ФОП
Реєстрація ФОП за місцем проживання з мінімальною кількістю документів	Відповідальність ФОП по зобов'язаннях не лише активами підприємства, але і своїм особистим майном
Відсутність вимог до наявності статутного капіталу, печатки, розрахункового рахунку	Підвищена відповідальність за результати діяльності
Привласнення усього прибутку і можливість вільно розпоряджатися ним (після сплати податків)	Незначні обсяги прибутку, який присвоюють, отже, обмежені можливості розширення підприємства за рахунок власних засобів
Наявність високоефективних стимулів праці	Більш, порівняно з середніми і великими підприємствами, труднощі в отриманні кредитів
Незначні витрати на організацію виробництва	Значно висока вірогідність банкрутства
Високий ступінь свободи економічного вибору	Довга тривалість робочого дня, висока інтенсивність праці

Джерело: узагальнено автором на основі [4, с.18-19]

Основним обліковим аспектом, на який звертається увага при дослідженні діяльності ФОП є правильний розрахунок розміру податку та сплата його до бюджету. Фізична особа-підприємець може обрати одну із систем оподаткування – спрощену або загальну.

Альтернативна система оподаткування ФОП – спрощена система оподаткування – це особливий механізм сплати податків і зборів, що замінює сплату окремих податків і зборів на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності (п. 291.2 ст. 291 ПКУ). Підприємець може самостійно вибрати для себе таку систему оподаткування доходів, якщо він відповідає певним вимогам і зареєструється платником єдиного податку [46, с.353].

Фізичні особи-підприємці, платники єдиного податку першої та другої груп, а також третьої групи не платники ПДВ ведуть Книгу обліку доходів (наразі не є обов'язковим) шляхом щоденного за підсумками робочого дня, відображення отриманих доходів. В свою чергу, платники єдиного податку третьої групи, які являються платниками ПДВ, ведуть Книгу обліку доходів і витрат.

Фізичні особи-підприємці, які обрали спрощену систему оподаткування мають відповідати вимогам, що встановлені для них (табл.1.3).

Таблиця 1.3

Класифікація платників єдиного податку

Критерії	Група 1	Група 2	Група 3
Платники	ФОП, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у.т.ч. і побутових платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства	ФОП, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у.т.ч. і побутових платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства	ФОП будь-якої організаційноправової форми
Обмеження за обсягом доходу за календарний рік	167 розмірів мінімальної заробітої плати (1085500 грн.)	834 розміри мінімальної заробітої плати (5421000 грн.)	1167 розмірів мінімальної заробітої плати (7585500 грн.)

Обмеження за кількістю робітників	Не мають право використовувати працю найманих осіб	Не має перевищувати 10 осіб	На обмежено
Ставка податку	10% розміру прожиткового мінімуму	20% розміру мінімальної заробітної плати	3%+ПДВ; 5% від доходу

Джерело: [14; 48, с.308]

При загальній системі оподаткування фізичних осіб – підприємців, доходом оподаткування вважається сукупний чистий дохід, тобто різниця між валовим доходом (виручкою в грошовій і натуральній формах) і документально підтвердженими витратами, безпосередньо пов'язаними з отриманням доходу у відповідному звітному періоді. Для достовірного визначення чистого доходу необхідно вести облік прибутків, отриманих впродовж року і витрат, безпосередньо пов'язаних з їх отриманням. Такий облік повинен вестися у формі книги обліку прибутків і витрат із затвердженої форми. Щоб витрати були зараховані при податкових перевітках, приватному підприємцеві обов'язково мати усі первинні документи, що підтверджують. Базові ставки податку доходів фізичних осіб – підприємців (ПДФО) передбачено на рівні 18%. Безперечною перевагою при виборі загальної системи оподаткування для фізичних осіб – підприємців являється повна відсутність обмежень по видах діяльності, кількості найманих співробітників і розмірі доходу. До негативів слід віднести обов'язкове використання реєстратора розрахункових операцій (РРО) при веденні готівкових розрахунків і 22% єдиного соціального внеску від щомісячного чистого доходу [4, с.41-42].

Фізичним особам-підприємцям необхідно встановлювати реєстратори розрахункових операцій (РРО) (окрім особливостей, визначених законодавчо) та формувати фіскальні чеки на кожну покупку, оплачену готівкою або карткою.

Особливості застосування РРО:

- застосовується до ФОП вцілому, а не до окремих видів товарів, точок продажу або видів діяльності;

- застосовується з наступного кварталу, після якого виникло перевищення;

застосовується у всіх наступних періодах, незалежно від суми доходу в наступних періодах і/або переходу на іншу систему оподаткування [54, с.287].

Первинні документи, які рекомендовано складати ФОП, наведено в табл.1.4.

Таблиця 1.4

Первинні документи, які рекомендовано складати ФОП

Операція	Документальне підтвердження
Готівкова оплата за товари, послуги	Товарний чек, квитанція
Безготівкова оплата за товари (в.т.ч.картами)	Товарний чек або видаткова накладна
Безготівкова оплата за послуги (в.т.ч.картами)	Товарний чек або акт виконаних робіт та наданих послуг
В разі використання РРО	Фіскальний чек на кожну наявну оплату або оплату з використанням банківських карт
При оплаті через POS-термінал	«Сліп» з терміналу в підтвердження безготівкових розрахунків

Джерело: узагальнено автором на основі [54, с.287]

Окрім розрахункових документів, що підтверджують доходи підприємця, підприємцям, що обрали загальну систему оподаткування слід зберігати розрахункові документи, що підтверджують і їх витрати.

Що стосується форм звітності, то ФОП подають звітність до контролюючих органів відносно податків, які сплачують, а також відносно інформації за найманих працівників.

Проаналізувавши облікові особливості фізичних осіб-підприємців, слід відзначити, що бухгалтерський облік у них має спрощену форму, що стосується переважно питань оподаткування.

Висновки за розділом 1.

1. Дослідження нормативно-правового забезпечення торговельної діяльності дає право стверджувати про наявність недоліків нормативного регулювання питань торгівлі. А саме: існує невідповідність сучасним способам та формам здійснення торгівлі, а також наявні проблеми в теоретичному наповненні понять, які застосовуються в даній сфері. Законодавче регулювання торговельної діяльності в повному обсязі не наводить, наприклад, правової регламентації електронної торгівлі. Існують також недосконалості в сфері регулювання комісійної торгівлі. Тому, є необхідність удосконалення нормативно-правового регулювання, яке позитивно впливатиме на діяльність господарюючих суб'єктів сфери торгівлі.

2. Дослідження нормативно-правових документів, а також наукових літературних джерел дало підставу стверджувати, що наразі не виокремлено єдиного, загальноприйнятого економічного трактування сутності категорії «товар». Така відмінність свідчить про те, що сутність будь-якої категорії залежить від обраного підходу до її визнання. Вітчизняні вчені виокремлюють основні критерії, на яких акцентується їх увага, а саме: економічне благо, матеріальні цінності, продукт праці, предмет купівлі-продажу, матеріальна або нематеріальна власність, активи підприємства.

3. Розуміння сучасного трактування сутності «товару» як економічної категорії дозволяє вийти на новий рівень наукового дослідження сутності та перспектив розвитку внутрішньої торгівлі. Важливим та необхідним, крім того, є аналіз споживної вартості та корисності споживчих товарів з точки зору їх розуміння як технічної категорії. Також, необхідність розробки стандартів на товари та їх взаємного визнання, гармонізація їх з європейськими зразками.

4. Організація бухгалтерського обліку у фізичних осіб-підприємців залежить від обраної системи оподаткування: спрощеної або загальної. Кожна із систем оподаткування має свої особливості, переваги і недоліки, які наведено в кваліфікаційній роботі.

РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ЕКСПРЕС-АНАЛІЗ ФОП ПЕТРЕНКО

2.1. Загальна характеристика ФОП Петренко

Об'єктом дослідження в кваліфікаційній роботі визначено операції з товарами у фізичної особи-підприємця – Петренко Олександра Володимирович (далі ФОП Петренко). ФОП – це найбільш поширена та найбільш доступна організаційна форма ведення підприємницької діяльності. Поясненням цього є простота організації, ведення бухгалтерського обліку і звітності, а також можливість використовувати найману працю. Створений з метою отримання прибутку, шляхом роздрібної торговельної діяльності. Процес організації власно створеного бізнесу підприємцем вимагає чіткого виконання бізнес-плану, цільового використання грошових коштів, дотримання пропорції та балансу між придбаними та спожитими ресурсами тощо.

ФОП у своїй діяльності керується чинним законодавством України, а також внутрішніми правилами, регламентами та іншими локальними актами.

ФОП Петренко зареєстрований у березні 2019 року і активно провадить власну роздрібну торговельну діяльність підакцизними товарами на території Первомайської територіальної громади, Первомайського району Миколаївської області, починаючи з 05 квітня 2019.

Основними видами діяльності, обраного для дослідження підприємця, є торгівля підакцизними товарами, а саме алкогольними напоями та тютюновими виробами. Суб'єкт працює відповідно ліцензій на роздрібну торгівлю алкогольними напоями та тютюновими виробами, що надають право здійснювати діяльність з їх реалізації.

Свою діяльність ФОП Петренко здійснює в одному з приміщень місцевого продуктового магазину, у вигляді відокремленого відділу «Напої та

тютюн», де на умовах договору безплатної оренди орендує його частину, площею 35м².

Відділ працює сім днів на тиждень з 8⁰⁰ ранку до 18⁰⁰ вечора. Протягом трьох робочих днів господар працює самостійно, а протягом чотирьох – наймана особа, продавець продовольчих товарів, на умовах трудового договору, з посадовим окладом рівним мінімальному розміру заробітної плати.

Діяльність господарюючого суб'єкта раціонально організована, підприємець займається стратегічними питаннями, розуміє важливість балансу між збутом і прибутком, зорієнтований на результат, що задовольнить і внутрішні і зовнішні потреби.

Магазин відрізняється від конкурентів широким товарним асортиментом, продуманою ціновою політикою, персональним підходом до кожного покупця. Торговий зал оснащений паперовими каталогами, які допомагають переглянути товарний асортимент. Максимальна увага до потреб покупців і постійна турбота про них - відмінні риси ФОП Петренко. Продумана рекламна стратегія інформує покупців про переваги магазину і спеціальні пропозиції провідних фірм-виробників. Магазин має своїх постійних клієнтів та зарекомендував себе серед жителів громади тим, що має накопичувальну систему знижок, а це, звісно, є стимулом для здійснення покупок.

Основними споживачами відділу «Напої та тютюн» є, в основному, місцеві жителі Первомайської територіальної громади. Відпуск товарів покупцям здійснюється двома методами:

- продаж з індивідуальним обслуговуванням (продаж через прилавок). Товари відгороджені від покупців прилавком, розміщуються у такий спосіб, що їх основна маса недоступна покупцеві. Поміж таких товарів елітний алкоголь та весь товар тютюнової групи. Покупці мають змогу отримати потрібний товар для ознайомлення та вибору безпосередньо через продавця. Після обслуговування одного покупця, продавець обслуговує наступного;

- продаж з відкритим доступом до товару (самообслуговування, продаж за попередніми замовленнями). З частиною товару, а саме: горілчаною та

виноробною продукцією, а також з пивом, покупець може самостійно ознайомитися та обрати на власний смак, а потім розрахуватися з продавцем за прилавком.

Управління товарним асортиментом передбачає дотримання, зі сторони власника, встановленої для магазину товарної спеціалізації, забезпечення достатньої повноти асортименту. У магазині створюються такі умови, які забезпечують безперебійну торгівлю при необхідних обсягах товарних запасів. Розробка асортиментного переліку товарів і здійснення контролю за його дотриманням сприяють кращому обслуговуванню покупців цільового ринку і створенню стійкого асортименту. Що стосується форм оплати за товари, то для зручності споживачів вони можуть обрати на власний розсуд одну із форм: готівкову через касу, або безготівкову – через термінал.

Чітко організована підприємцем логістична система дозволила налагодити процес торгівлі у врахуванням особливостей усіх її етапів і процесів, що відбуваються з товаром від моменту його закупівлі до моменту збуту до кінцевого споживача.

Поміж підприємств-партнерів ФОП Петренко, варто виокремити основних постачальників товарної продукції, що забезпечують майже 80% її загального асортименту, а саме, постачальники алкогольної продукції: ТОВ «Арді-Трейдинг», ТОВ «Укрімпорт», ТОВ «Діаман», ПП «Еліт 2000», ТОВ «Аметист». Поміж надійних постачальників тютюнової продукції слід виокремити такі: ТОВ «ІБІЗПРОМ», ТОВ «Аквалайт Сіті», ТОВ «Альянс Табак», ТОВ «Тедіс», ТОВ «Імпорт-Трейд». Варто зауважити, що з початку російського вторгнення на територію України відчувалися значні проблеми в поставках та асортименті товарної продукції. Що стосується реалізації, то об'єми значно впали, адже діють обмеження на реалізацію алкогольних продуктів.

Товарні запаси постачають у магазин зі складів оптових торговельних баз. Підставою для доставки товарів служить заявка продавця з чітким зазначенням найменування товарних запасів, основні їх асортиментні ознаки та необхідної

кількості.

Фінансове благополуччя будь-якого господарюючого суб'єкта характеризують основні економічні показники його діяльності. Рівень таких показників ФОП Петренко у 2019-2021 роках, представлені у табл.2.1.

Таблиця 2.1

Основні економічні показники ФОП Петренко

Показник	2019 (9 місяців)	2020	2021
Товарооборот, грн	2258036,95	2595617,05	4326536,84
Чистий дохід, грн.	2145135,1	2465836,2	4110210,0
Собівартість реалізованих товарів, грн.	1971973,0	2345238,9	3803348,2
Витрати, грн.	48599,0	72966,0	89252,5
Прибуток, грн.	100273,3	38343,2	175175,49
Кількість працівників, осіб, в.т.ч.	2	2	2
- власник	1	1	1
- наймані працівники	1	1	1

Джерело: узагальнено автором

Інформація, представлена в табл.2.1 свідчить про щорічне збільшення товарообороту фізичної особи-підприємця. Така тенденція спостерігається внаслідок підвищення споживчого попиту серед населення, а також коливання валютного курсу курсу в країні, що прямо впливає на цінову політику підприємця. Результати розрахунків демонструють мінімальний прибуток у 2020 році. Така ситуація спричинена жорсткими карантинними обмеженнями в Україні протягом 2020 року, відповідно значним зниженням покупної спроможності споживачів на запропоновану підприємцем групу товарів. Позитивним моментом є те, що підприємець працював за рахунок власних коштів, не залучаючи кредитні та позикові.

2.2. Експрес-аналіз ФОП Петренко

Оцінка фінансового стану будь-якого господарюючого суб'єкта є одним з провідних елементів у системі управління та прийняття результативних управлінських рішень. Вона становить інтерес для інвесторів, кредиторів, постачальників матеріально-технічних ресурсів, державних органів управління, виробничих менеджерів тощо. Не дивно, що одним з найголовніших завдань кожного суб'єкта є саме пошук шляхів покращення фінансового стану.

Аналіз показників, що характеризують фінансовий стан та їх роль в управлінні підприємством зумовлена низкою об'єктивних факторів: високим ступенем невизначеності загальноекономічного середовища, розбалансованістю ринкових механізмів та інструментарію державного регулювання економікою, неоднозначною спрямованістю різнорідних фінансових інститутів, які прямо чи опосередковано впливають на фінансове становище окремого суб'єкта економіки [11].

Якщо говорити конкретно про фізичних осіб-підприємців, то їх аналіз фінансового стану та аналіз фінансових результатів значно відрізнятиметься від такого аналізу для юридичних осіб. Пояснюється це відсутністю власного капіталу, спрощеною формою ведення бухгалтерського обліку та особливостями функціонування ФОП. Основні об'єкти, що найбільше цікавлять підприємця – доходи, витрати та податкове навантаження. І фінансовий результат ФОП визначають проаналізувавши саме вищевказані об'єкти.

Вивчення, на науковому рівні, вимог щодо форми представлення інформації про результати діяльності ФОП та узагальнення досвіду провідних вітчизняних і зарубіжних вчених, дають змогу стверджувати на необхідності проведення фізичними особами-підприємцями експрес-аналізу діяльності, а саме узагальнення комплексної інформації про формування та використання доходу у розрізі видів діяльності, сегментів та ринків збуту з урахуванням

ринкової орієнтації. Зазначимо, зщо експрес-аналіз ФОП не вказує на рівень його благонадійності, а лише звертає увагу на факти діяльності підприємця, в яких можуть ховатися ризики для його бізнесу.

У ході виконання кваліфікаційної роботи, проведено опитування серед 40 фізичних осіб-підприємців Первомайської територіальної громади, Миколаївської області на рахунок застосування методів експрес-аналізу, з метою покращення своєї діяльності та передбачення можливого банкрутства. 100% опитаних дали негативну відповідь щодо проведення ними такого аналізу.

Отже, проведемо аналіз основних об'єктів (доходів, витрат) ФОП Петренко. В якості основних інформаційних джерел використаємо: накладні на оприбуткування товарів, розрахункові чеки, квитанції та Книгу обліку доходів і витрат ФОП загальносистемника.

Відповідно інформації, викладеної в реєстраційних документах ФОП Петренко, підприємець є пенсіонером за віком, це означає, що ЄСВ за себе він не сплачує. Відповідно до документації переліченої вище, основними доходами і витратами даного підприємця є (рис.2.1).

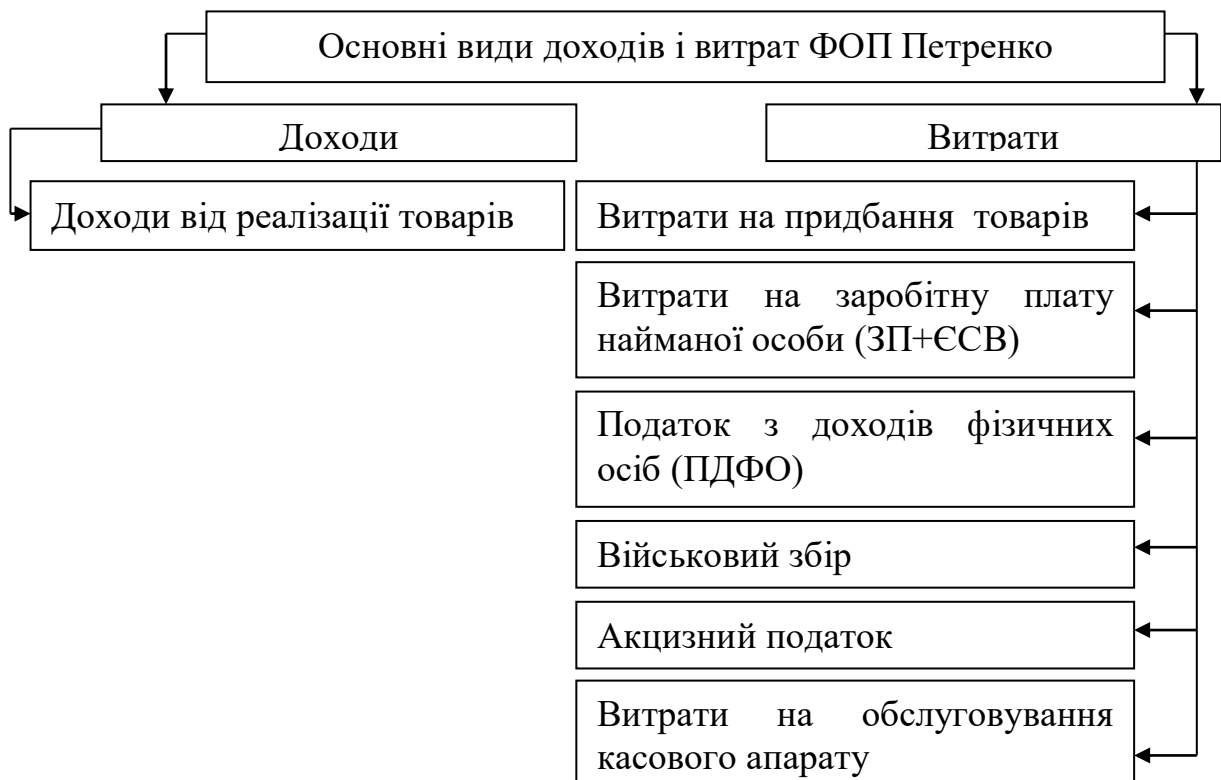

Рис.2.1. Основні види доходів і витрат ФОП Петренко

Для проведення експрес-аналізу використаємо динамічні ряди. Аналіз показників у динаміці за 9 місяців 2019 – 2021 роки надасть можливість раціонально оцінити роботу підприємця, виявити закономірності їх зміни, взаємопов'язані тенденції зміни цих показників, а також виявити причини недоліків у роботі досліджуваного підприємця. Для аналізу було обрано наступні показники: виручка від продажу товарів, собівартість придбаних товарів, прибуток, рентабельність, витрати за видами, середньоспискова чисельність та вартість середнього чеку покупця (табл.2.2).

Таблиця 2.2

Основні техніко-економічні показники ФОП Петренко

Показник	2019 (9 місяців)	2020	2021
Доходи			
Виручка від реалізації товарів, грн	2258036,95	2595617,05	4326536,84
<i>Разом доходи:</i>	2258036,95	2595617,05	4326536,84
Витрати			
Собівартість реалізованих товарів, грн.	1971973,0	2345238,9	3803348,2
Витрати на заробітну плату найманого працівника, грн:	45819,0	70496,0	88450,0
- заробітна плата	37557,0	57784,0	72500,0
- ЄСВ	8262,0	12712,0	15950,0
Витрати за податками, грн:	137191,77	139069,07	258760,74
Акцизний податок	112902,0	129781,0	216327,0
ПДФО	22421,33	8573,6	39169,6
Військовий збір	1868,44	714,47	3264,14
Витрати на обслуговування касового апарату, грн.	2780,0	2470,0	802,5
<i>Разом витрати:</i>	2157763,77	2557273,97	4151361,44
Прибуток, грн.	100273,3	38343,2	175175,49
Рентабельність, %	20	15	25
Кількість працівників, осіб,	2	2	2
Середній чек покупця, грн.	231,12	195,68	320,80

Джерело: узагальнено автором

З метою аналізу представлених в табл.2.2 показників виникає необхідність в розрахунку абсолютного їх приросту, базових та ланцюгових темпів росту та темпів приросту. Результати проведених розрахунків

представимо у вигляді таблиці (табл.2.3).

Таблиця 2.3

Динаміка техніко-економічних показників ФОП Петренко

Роки	Абсолютне значення показника	Абсолютний приріст		Темпи росту, %		Темпи приросту, %		Абсолютне значення 1-го % приросту
		Ланц.	Баз.	Ланц.	Баз.	Ланц.	Баз.	
Виручка від реалізації товарів, грн.								
2019*	2258036,95	-	-	-	-	-	-	-
2020	2595617,05	337580,1	337580,1	115	115	15	15	22580,3695
2021	4326536,84	1730919,79	2068499,9	167	192	67	92	25956,1705
Собівартість реалізованих товарів, грн.								
2019*	1971973,0	-	-	-	-	-	-	-
2020	2345238,9	372565,9	372565,9	119	119	19	19	19719,73
2021	3803348,2	1458109,3	1831375,2	162	193	62	93	23452,389
Витрати на заробітну плату найманого працівника + ЄСВ, грн.								
2019*	45819,0	-	-	-	-	-	-	-
2020	70496,0	24677,0	24677,0	154	154	54	54	458,19
2021	88450,0	17954,0	42631,0	125	193	25	93	704,96
Витрати за податками, грн.								
2019*	137191,77	-	-	-	-	-	-	-
2020	139069,07	1877,3	1877,3	101	101	1	1	1371,9177
2021	258760,74	119691,67	121568,97	186	189	86	89	1390,6907
Інші витрати, грн..								
2019*	2780,0	-	-	-	-	-	-	-
2020	2470,0	-310,0	-310,0	89	89	-11	-11	27,80
2021	802,5	-1667,5	-1977,5	32	29	-68	-71	24,7
Прибуток, грн.								
2019*	100273,3	-	-	-	-	-	-	-
2020	38343,2	-61930,1	-61930,1	38	38	-62	-62	1002,733
2021	175175,49	136832,29	74902,19	457	175	357	75	383,432
Рентабельність, %								
2019*	20	-	-	-	-	-	-	-
2020	10	-5	-5	75	75	-25	-25	0,2
2021	25	10	+5	167	125	67	25	0,15
Середній чек покупця, грн.								
2019*	231,12	-	-	-	-	-	-	-
2020	195,68	-35,44	-35,44	85	85	-15	-15	2,3112
2021	320,80	125,12	89,68	164	139	64	39	1,9568

*- дані взято за 9 місяців (з моменту реєстрації) 2019 року;

Джерело: розраховано автором

Досліджуючи показники виручки від реалізації ФОП Петренко можемо

стверджувати, що протягом досліджуваного періоду обсяг реалізованих товарів щороку зростав, це ж стосується і середнього розміру по чеку покупця, так як він напряду залежить від розміру загальної виручки. Найвищий відсоток росту виручки від реалізації спостерігаємо у 2021 році, що склало 15% порівняно із 2020 роком та 92% порівняно із 2019 роком. Варто зазначити, що дані, представлені за 2019 рік містять інформацію лише за 9 місяців року, так як підприємець розпочав свою діяльність лише з 05 квітня. У 2020 році введення карантинних обмежень на території всієї України, значно вплинуло на формування загальної виручки від реалізації – зменшило її розмір. Ситуація у 2021 році значно покращилася. Якщо говорити про п'ять місяців 2022 року, і порівнювати розмір виручки за п'ять місяців попередніх років, то тут ситуація розвивається в бік зменшення. Поясненням цьому є воєнні дії в країні, спровоковані російською федерацією, а також введення обмежень на продаж алкогольної продукції та обмежені поставки тютюнової продукції, що є предметом діяльності даного підприємця.

Незважаючи на падіння розміру виручки у 2020 році, протягом досліджуваних трьох років, робота підприємця була рентабельною, і сягала 15-25%. Зазначимо, що для фізичної-особи підприємця це високий рівень рентабельності, адже на тютюнові вироби встановлений на рівні держави мінімальний розмір торгової націнки.

Що стосується розміру витрат, понесених підприємцем у 2019-2021 роках, то вони, відповідно, як і дохід, щороку зростали. В загальному у 2020 році витрати зросли на 18,5% порівняно з 2019 роком та у 2021 році – на 62,3% порівняно з 2020 роком.

Що стосується окремих складових витрат, то, собівартість реалізованих товарів у 2020 році зросла, порівняно з 2019 роком на 19%, а в 2021 році на 62%, порівняно з 2020 роком та 93%, порівняно з 2019 роком. Передумовами для зростання собівартості реалізованих товарів стали: в 2020 році – підвищення цін, у 2021 році – зростання загального товарообороту.

Зростання витрат на заробітну плату та ЄСВ найманого працівника на

54% (порівняно з 9 місяцями 2019 року) у 2020 році та 25% у 2021 році пов'язується підвищенням розміру мінімальної заробітної плати, а відповідно і розміру мінімального ЄСВ.

Поміж інших витрат, підприємцем виокремлюються щорічні витрати на придбання ліцензій на реалізацію алкогольної та тютюнової продукції, розрахунково-касове обслуговування, щомісячні витрати на обслуговування касового апарату. Варто зазначити, що гортаючи Книгу обліку доходів і витрат ФОП Петренко, було виявлено, що підприємцем не завжди в книзі відображено витрати на обслуговування касового апарату, за наявності квитанцій про оплату. Такі витрати протягом 2019-2020 років становили 210 грн. щомісяця і у 2021 році – 290 грн. на місяць, а у 2021 році також не відображено і витрати на придбання ліцензій. Витрати за розрахунково-касове обслуговування взагалі не знайшли своє відображення в Книзі обліку доходів і витрат ФОП Петренко протягом 2019-2021 років. Вважаємо це недоліком в обліковій роботі підприємця, що вплинуло на завищення розміру його доходів у звітності, а відповідно і сплаченого податку (ПДФО) та зменшення розміру власного прибутку.

Аналізуючи витрати за податками ФОП Петренко, зазначимо, що підприємець сплачує:

- щомісяця акцизний податок, за ставкою 5%, обчислений з обсягу виручки від реалізованого товару;
- щоквартально податок з доходів фізичних осіб, за ставкою 18%, обчислений з сукупного чистого доходу, вирахованого за правилами обчислення фізичної особи-підприємця на загальній системі оподаткування;
- щорічно військовий збір, за ставкою 1,5%, обчислений з сукупного чистого доходу, вирахованого за правилами обчислення фізичної особи-підприємця на загальній системі оподаткування.

Загальний розмір витрат за податками у 2020 році зріс на 1% порівняно з 9 місяцями 2019 року та на 86% у 2021 році порівняно з 2020 роком.

Процес організації власного бізнесу вимагає чіткого виконання бізнес-плану, цільового використання грошових коштів, дотримання пропорції між придбаними та спожитими ресурсами в процесі придбання та формування собівартості, щоб доходи перевищували витрати. Тому причинно-наслідкові зв'язки в діяльності ФОП та вплив системи оподаткування на кінцеві фінансові результати залишаються в полі основної уваги підприємців.

З метою діагностики податкової сфери діяльності підприємця необхідно здійснювати комплексний аналіз цього сегменту. Податкове навантаження вимірюється в абсолютних та відносних величинах. Абсолютними є сума всіх податків і зборів, що сплачуються до бюджетів. Аналіз абсолютних показників податкового тиску не дає змогу об'єктивно оцінити ступінь впливу сукупності податків і зборів на результати діяльності підприємця. Таким чином, для визначення податкового тиску разом із абсолютними показниками розраховуються показники відносного податкового тиску, що містять аналіз структури загального податкового тиску на підприємця, аналіз зовнішніх аналітичних коефіцієнтів податкового тиску, аналіз внутрішніх аналітичних коефіцієнтів податкового тиску [55, с.120].

На основі наведеної у вищезгаданих науковців методики проаналізуємо податкове навантаження ФОП Петренко.

Таблиця 2.4

**Загальні показники ефективності економіко-організаційного
механізму оподаткування ФОП Петренко**

Показник	Розрахунок	Роки		
		2019	2020	2021
Загальний обсяг податковий відрахувань ($\Pi_{\text{заг}}$)	-	137191,77	139069,07	258760,74
База оподаткування (БП)	-	237464,95	177412,15	433936,14
Виручка від реалізації (ВР)	-	2258036,95	2595617,05	4326536,84
Чистий дохід (Д)	-	2145135,1	2465836,2	4110210,0
Витрати (В)	-	2157763,77	2557273,97	4151361,44

Прибуток (П)	-	100273,3	38343,2	175175,49
Рівень ефективності оподаткування	$ЕСП = П_{заг} / БП$	0,57	0,78	0,59
Рівень податкомісткості реалізованих товарів	$КВР = П_{заг} / ВР$	0,06	0,05	0,06
Рівень податкового навантаження доходів	$ПН_д = П_{заг} / Д$	0,06	0,06	0,06
Рівень податкового навантаження витрат	$ПН_в = П_{заг} / В$	0,06	0,05	0,06
Рівень податкового навантаження прибутку	$ПН_п = П_{заг} / П$	1,4	3,6	1,5
Дохід на 1 грн. сплачених податків	$Д_п = Д / П_{заг}$	15,6	17,7	15,9

Джерело: Розраховано автором на основі [55, с.120]

Розрахунок наведених в табл.2.4 показників є способом визначення привабливості того чи іншого варіанту оподаткування або податкової схеми. Такі показники рекомендуємо брати до уваги як під час аналізу результатів господарської роботи підприємця, так і у процесі прогнозування й оптимізації процесів роботи з податковими зобов'язаннями.

В загальному дані показники спостерігаємо приблизно на однаковому рівні, окрім рівня податкового навантаження прибутку, який раптово підвищується у 2020 році. Вважаємо, що для ФОП Петренко найбільш раціональним рішенням для оптимізації податкового навантаження може стати впровадження системи стратегічного податкового планування. Здійснюється планування з метою мінімізації податкових витрат за певним видом податку чи всіх податків, збільшення можливостей розвитку підприємця в майбутньому, оптимізації податкових платежів.

Отже, з'ясували, що поняття «аналіз фінансового стану» не застосовують

поміж фізичними особами-підприємцями. І такий аналіз має відмінний вигляд від аналізу фінансового стану підприємства-юридичної особи. Основними об'єктами для аналізу діяльності ФОП на загальній системі оподаткування виступають: доходи та витрати. Загальну схему зміни доходів і витрат ФОП Петренко протягом досліджуваних 2019-2021 років відображено на рис.2.2.

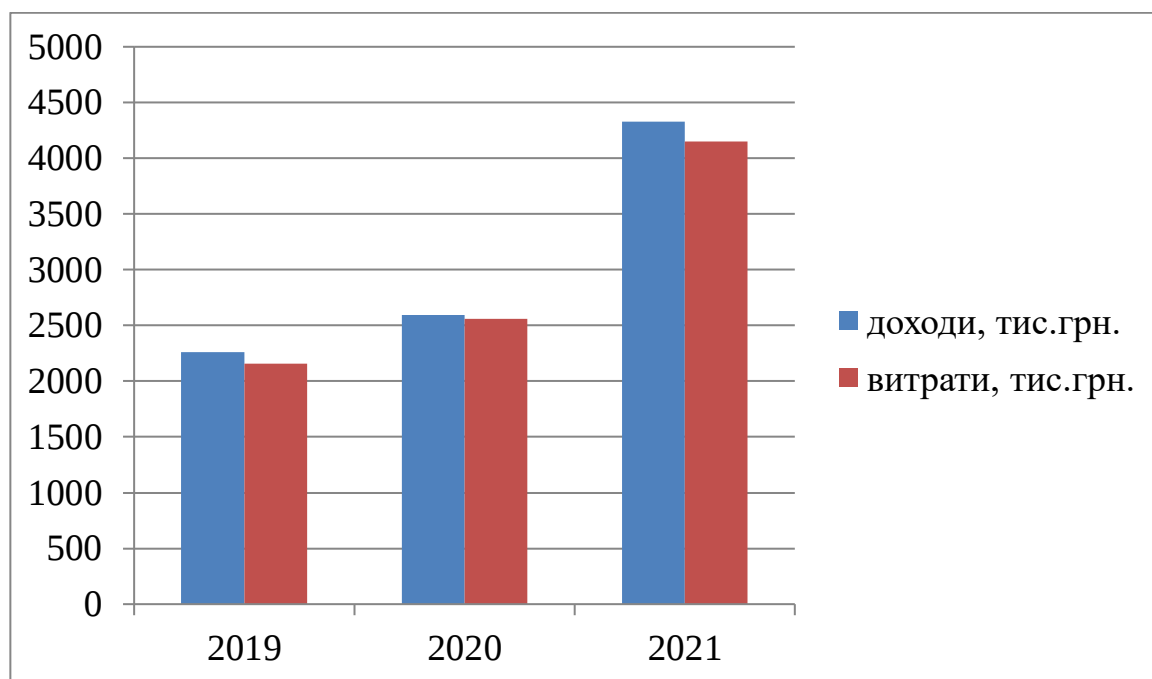

Рис. 2.2. Загальна схема зміни доходів і витрат ФОП Петренко протягом 2019-2021 років

Джерело: побудовано автором

Підсумовуючи вищевикладене можемо говорити, що фізичні особи-підприємці потребують підвищення рівня інформаційної прозорості про результати своєї діяльності, що, в свою чергу, вимагає вдосконалення методики аналізу. У переважній більшості аналітичні процедури передбачають дослідження доходів та структури доходів, витрат та структури витрат, а також податкового навантаження.

Висновки за розділом 2.

1. Об'єктом дослідження в кваліфікаційній роботі визначено операції з товарами у фізичної особи-підприємця – Петренко Олександра Володимирович (далі ФОП Петренко) (прізвище підприємця змінено через етичні погляди). Основними видами діяльності, обраного для дослідження підприємця, є торгівля підакцизними товарами, а саме алкогольними напоями та тютюновими виробами. Суб'єкт працює відповідно ліцензій на роздрібну торгівлю алкогольними напоями та тютюновими виробами, що надають право здійснювати діяльність з їх реалізації.

2. Результати аналізу роздрібного товарообороту ФОП «Петренко» свідчать про щорічне його збільшення. Така тенденція спостерігається внаслідок підвищення споживчого попиту серед населення, а також коливання валютного курсу в країні, що прямо впливає на цінову політику підприємця. Результати розрахунків демонструють мінімальний прибуток у 2020 році. Така ситуація спричинена жорсткими карантинними обмеженнями в Україні протягом 2020 року, відповідно значним зниженням покупної спроможності споживачів на запропоновану підприємцем групу товарів. Позитивним моментом є те, що підприємець працював за рахунок власних коштів, не залучаючи кредитні та позикові.

РОЗДІЛ 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ З ТОВАРАМИ У ФОП ПЕТРЕНКО

3.1. Бухгалтерський облік операцій з товарами у ФОП Петренко

В сучасних умовах господарювання фізичні особи підприємці реалізують свою здатність до праці шляхом самостійної діяльності з властивим їй ризиком з метою отримання прибутку. Відповідно до чинного законодавства, фізичні особи-підприємці ведуть спрощений облік.

ФОП Петренко перебуває на загальній системі оподаткування, специфіка діяльності не передбачає застосування іншої системи оподаткування, а також є платником податку з доходу фізичних осіб, акцизного податку та військового збору.

Для проведення безготівкових розрахунків з покупцями встановлено термінал – послуга на базі POS-терміналу ПриватБанку. Застосування у своїй роботі платіжного терміналу дозволяє самостійно проводити платежі покупців з їхніх карток на рахунок ФОП Петренка.

Для складання звітності та передачі її контролюючим органам ФОП Петренко застосовує програму Sonata.

Порядок приймання на роботу найманих працівників, нарахування та виплата їм заробітної плати, а також нарахування та сплата ЄСВ здійснюється на загальних засадах. І одразу зазначимо, що облік кадрів та заробітної плати найманих працівників у ФОП Петренко потребує удосконалення. Відповідно до чинного трудового законодавства підприємцю слід звернути увагу на створення та затвердження наступних документів: правил внутрішнього розпорядку, штатного розпису, посадових інструкцій, графіку роботи найманих працівників, графіку відпусток, а також складання розрахункових листків, з інформацією

про нарахування та виплату заробітної плати і платіжних відомостей, так як заробітна плата продавцю виплачується готівкою.

Організація бухгалтерського обліку у ФОП Петренко, як і конкретно облік товарів, взаємопов'язана із системою оподаткування і зводиться до обліку доходів, отриманих від реалізації товарів, та витрат, понесених на придбання товарів.

Облік товарів, підакцизна група, у досліджуваного підприємця ведеться вроздріб за методом ціни продажу. Рух товарів у роздріб проходить декілька етапів.

Отримання товарних запасів від постачальника проводить сам власник або продавець. Варто зазначити, що продавець є матеріально-відповідальною особою лише на словах, договір про матеріальну відповідальність з продавцем у ФОП Петренка не складався. Оприбуткування товарів здійснюється на основі Товарно-транспортної накладної, наданої стороною постачальника. Документом, що засвідчує визнання витрат на придбання товарних цінностей, є квитанція про оплату. Облік товарних цінностей на рахунках бухгалтерського обліку не проводиться.

В момент передачі товарів до ФОП Петренко формується їх продажна вартість. При цьому первісна вартість товарів (вартість придбання) збільшується на суму торговельної націнки. Розмір торговельної націнки має встановлюватися власником, відповідно до затвердженого ним Наказу. Реально, такого наказу у даного підприємця не виявлено. Торгова націнка встановлюється на усних домовленостях між підприємцем та продавцем у розмірі 20% на алкогольні та слабоалкогольні напої та у дозволеному на законодавчому рівні розмірі на тютюнові вироби.

Порядок ведення обліку товарних запасів для фізичних осіб-підприємців затверджений наказом Міністерства фінансів України від 03.09.2021 року №496 [39]. Відповідно до вказаного Положення, облік товарних запасів у ФОП повинен здійснюватися шляхом постійного внесення до форми обліку інформації про надходження і вибуття товарів, на підставі первинних

документів, які є невід’ємною частиною такого обліку. Теоретично ця форма має наступний вигляд (табл.3.1).

Таблиця 3.1

Форма ведення обліку товарних запасів ФОП.....

№	Дата запису	Реквізити первинного документу, що підтверджує надходження або вибуття товарів				Загальна вартість товарів за первинним документом, грн.		Примітки
		Вид	Дата	Номер	Постачальник	Надходження товару	Вибуття товару	
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Джерело: [39]

Як показало дослідження представлену вище форму, підприємець не складає. Вважаємо, що такий підхід свідчить про другорядне відношення підприємцем до облікових правил товарних запасів та операцій з товарами, що в свою чергу може призводити до відхилень в момент проведення інвентаризації. Пропонуємо ФОП «Петренко» скласти Форму ведення обліку товарів у момент здійснення господарської операції, що засвідчує рух товарних запасів. Записи у формі проводити у хронологічному порядку надходження або вибуття товарів, з прикріпленням до неї первинних документів, на підставі яких внесено запис. Таку форму можна складати як у паперовому так і електронному вигляді. За недотримання цих правил підприємцеві загрожує штраф у розмірі подвійної вартості товарів, не врахованих у встановленому порядку, але не нижче 170 грн. (ст. 20 Закону №265).

Діяльність у сфері роздрібної торгівлі при готівковій формі оплати пов’язана з використанням реєстраторів розрахункових операцій (РРО), регулюється Законом 265/95 [38]. Відповідно, наступним кроком розглянемо внесення назв товарів у Реєстратор розрахункових операцій (РРО) – касовий апарат. Підприємцем застосовується новітній програмний реєстратор розрахункових операцій – СОТА Каса. Сутність такого програмування полягає в тому, що кожному виду товару, який є у продажу, надається артикул та

штрих-код, за допомогою яких можна визначити назву та ціну товару, яка буде відображена в чеку.

Товари у ФОП Петренка поділені на чотири групи та вносяться в Реєстратор розрахункових операцій за групами, а саме:

- Група А – пиво;
- Група Б – лікєро-горілочна продукція;
- Група В – виноробна продукція, інші спиртові дистиляти, продукти з вмістом спирту етилового 8,5% об'ємних одиниць та більше;
- Група Г – тютюнові вироби, тютюн та промислові замінники тютюну.

Алгоритм придбання та реєстрації Реєстратора розрахункових операцій представимо схематично (рис.3.1).

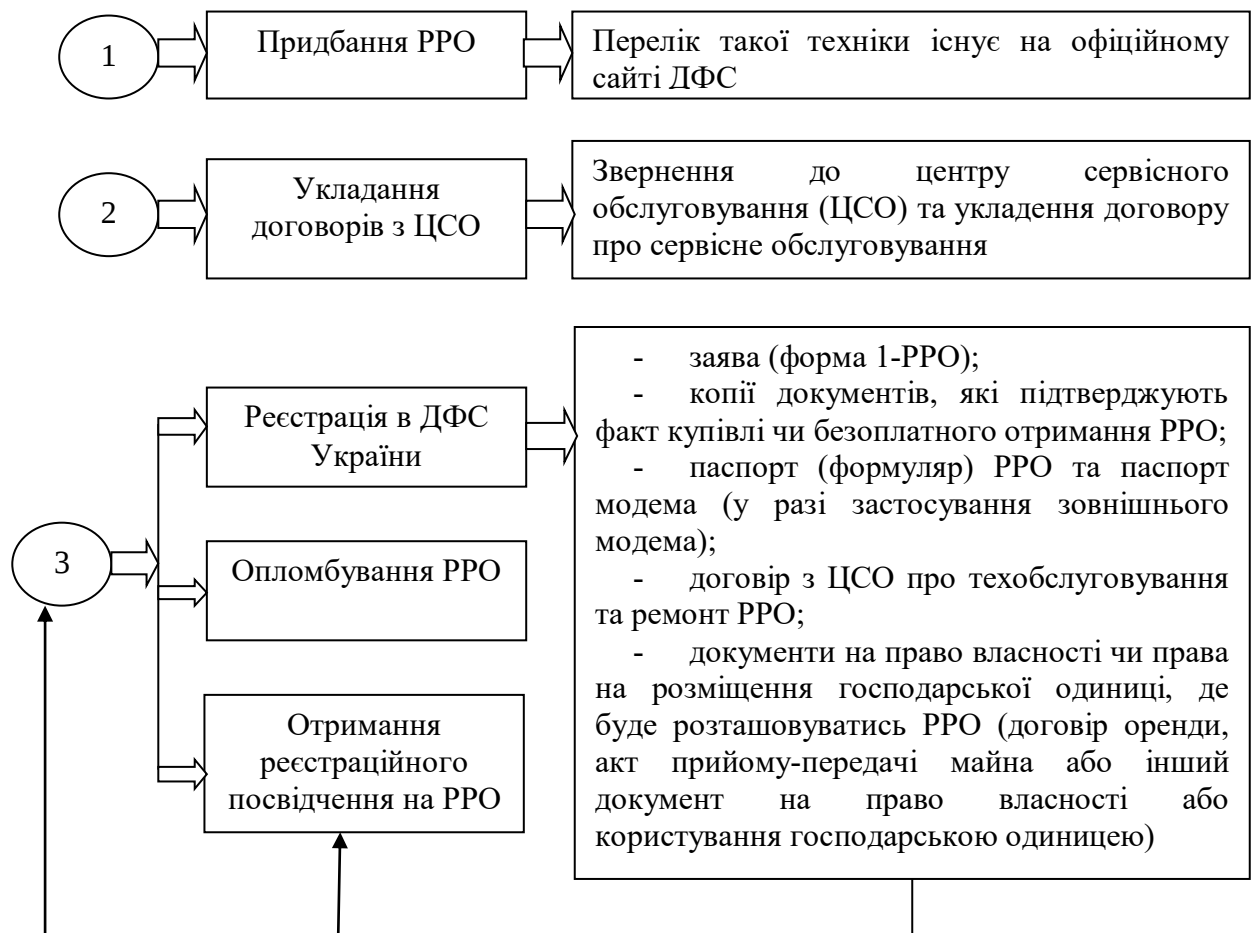

Рис. 3.1. Алгоритм придбання та реєстрації Реєстратора розрахункових операцій

Джерело: [45, с.158]

Упродовж дня у продавця, він же і касир, є певний набір постійних операцій і операцій, які він здійснює за потреби. Поміж таких операцій: проведення через РРО розрахункових операцій на повну суму купівлі з роздрукуванням відповідних розрахункових документів (чеків) (рис.3.2).

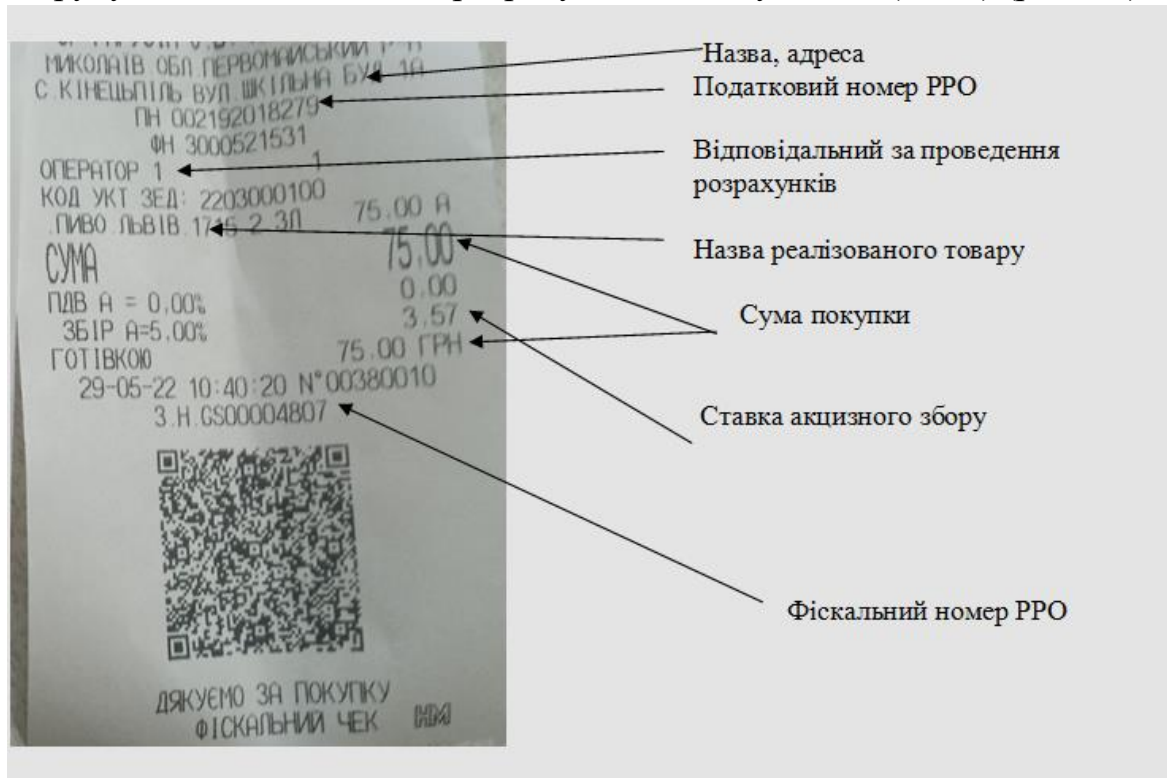

Рис. 3.2. Реквізити розрахункового чеку ФОП Петренко

Джерело: інформація надана ФОП Петренко; [35]

Таким чином, інформація зазначена у фіскальному чеку, достатньо детальна, одночасно установлює тотожність товару, зазначеного у первинних документах та відповідно у фіскальному чеку.

У разі потреби, протягом дня, продавець формує так званий Х-звіт, який надає можливість контролювати і звіряти наявну кількість грошей в РРО з проведеними документами. Цей звіт можна формувати лише до створення основного звіту за день – Z-звіту.

Після закінчення робочого дня, о 18⁰⁰ годині, продавець (касир) роздруковує щоденний фіскальний звітний чек (Z-звіт) з обнулінням інформації в оперативній пам'яті і внесенням її у фіскальну пам'ять РРО.

Z-звіт щоденно підклеюється у Книгу обліку розрахункових операцій (КОРО), що зареєстрована в органах державної фіскальної служби. Фіскалі наполягають, що готівка вважається оприбуткованою тільки тоді, коли дані Z-звіту записані в КОРО в день його роздрукування [23] (рис.3.3).

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПІДПРИЄМСТВО	
МІКОЛАЙВ ОБЛ ПЕРВОНАРСЬКИЙ Р-Н	
С. КІНЕДЬПІЛЬ ВУЛ ШКІЛЬНА БУД 1А	
ПН 002192018279	
ФН 3000521531	
ОПЕРАТОР 1 1	
ЗВІТ ДЕННИЙ	
НОМЕР ЗВІТУ	37
СУМА ПРОДАЖ	1 767.00
ДЕННА СУМА	1 767.00
СПУЖЕВА ВИДАЧА	
ГОТІВКОЮ	-1 767.00
СТАВКИ ПДВ 20-04-22	
ПДВ А	= 00.00%
ПДВ Б	= 00.00%
ПДВ В	= 00.00%
ПДВ Г	= 00.00%
ПДВ Д	= 00.00%
Е=БЕЗ ПДВ	
ДОДАТКОВІ ЗБОРИ	
ЗБІР А	= 05.00%
ЗБІР Б	= 05.00%
ЗБІР В	= 05.00%
ЗБІР Г	= 05.00%
ЗБІР Д	= 00.00%
ЦІНА З ПДВ	
ОБІГ А	557.00
ПДВ А=0.00%	0.00
ЗБІР А=5.00%	26.52
ОБІГ Б	811.00
ПДВ Б=0.00%	0.00
ЗБІР Б=5.00%	38.62
ОБІГ В	399.00
ПДВ В=0.00%	0.00
ЗБІР В=5.00%	19.00
ЗАГАЛЬНИЙ ПІДСУМОК	1 767.00
СУМА ПДВ	0.00

Рис. 3.3. Z-звіт денний

Джерело: інформація надана ФОП Петренко

Такі ж звіти, по проданих товарах за групами, можна сформувати з інформацією за місяць, квартал, півроку, 9 місяців та рік.

Підсумовуючи вищевикладене, розуміємо, що ФОП Петренко веде облік товарних запасів за місцем їх реалізації згідно з накладними, транспортними накладними тощо у матеріальному вигляді, а через РРО ведеться облік реалізованих товарів із використанням режиму попереднього програмування, із

зазначенням найменування та цін товарів та обліку їх кількості. Відповідно, вводити залишки та оприбуткування товарів у РРО не потрібно [16].

Для обліку доходів, отриманих від реалізації товарів, витрат – понесених на їх придбання та результатів загальної діяльності підприємця, ФОП Петренко складає Книгу обліку доходів і витрат, як ФОП-загальносистемник, записи в яку здійснює особисто підприємець, а не найманий працівник.

Книга складається ручним способом із щоденним занесенням інформації про отримані доходи і понесені витрати, пов'язані з отриманням цих доходів. Фрагмент Книги даного підприємця можемо спостерігати на рис.3.4.

Період обліку (квартал, рік)	Сума доходу, отриманого від здійснення господарської діяльності або незалежної професійної діяльності (гр. 2 - гр. 3)	Сума повернутих коштів за товари (роботи, послуги)	Загальна сума отриманого доходу, яка підлягає декларуванню (гр. 2 - гр. 3)	Витрати, пов'язані з господарською діяльністю або провадженням незалежної професійної діяльності				Сума чистого оподаткованого доходу (гр. 4 - гр. 6 - гр. 7 - гр. 8)
				реквізити документа, що підтверджує понесені витрати	сума витрат, пов'язаних з придбанням товарів (робіт, послуг)	витрати на оплату праці найманих осіб	інші витрати, пов'язані з одержанням доходу	
1	59199,5		59199,5		57408,3	1625	707,5	544,30
02	1624,02		1624,02	лист	1566,73			57,29
02	1822,58		1822,58		1724,69			97,89
02	2356,95		2356,95		2329,97			26,98
02	1991,20		1991,20		1900		330	2,04
02	2618,20		2618,20		2511,44			106,76
02	3338,30		3338,30		3322,20			6,10
02	3085,12		3085,12		1027,15			2057,97
02	2849,53		2849,53		2842,12			7,41
02	2578,3		2578,3		2537,33			40,97
02	1853,45		1853,45		1789,64		357,5(100)	42,92
02	2931,22		2931,22		2888,30	800		154,24
02	2220,15		2220,15		2065,91			102,60
02	2435,80		2435,80		2333,20			102,60
02	946,20		946,20		928,48			17,72
02	1860,57		1860,57		1821,68			38,89
02	2871,85		2871,85		2757,67			114,18
02	2000,7		2000,7		1934,50			66,20
02	2328,45		2328,45		2180,05			148,40
02	2403,98		2403,98		2339,50			64,48
02					2124,41			738,57

Рис. 3.4. Фрагмент Книги обліку доходів і витрат ФОП Петренко

Джерело: інформація надана ФОП Петренко

Під час вивчення порядку складання Книги обліку доходів і витрат у ФОП Петренка було виявлено ряд недоліків, а саме:

По перше, форма самої Книги, яку використовує ФОП Петренко застарілої форми і дещо відрізняється від наразі діючої. Наказом Мінфіну від 13.05.2021 року №261 [41] затверджена оновлена типова форма, за якою

здійснюють облік доходів і витрат ФОП. Не здійснення перереєстрації Книги обліку доходів і витрат свідчить про недотримання норм Положення №161.

Відмінністю даної Книги від оновленого варіанту є те, що наразі ФОП Петренко витрати на оплату праці та ЄСВ найманого працівника відображають у єдиній колонці «Витрати на оплату праці найманих осіб», хоча в новій формі передбачено окремі дві колонки для таких витрат.

По-друге, доходи і витрати, відповідно до норм чинного законодавства, мають відображатися з чітким дотриманням касового методу, тобто відображаються тільки в ту дату, в яку оплачені – для витрат, або в ту дату, коли надійшли грошові кошти – для доходів. Під час вивчення Книги обліку доходів і витрат ФОП Петренко, було виявлено порушення касового методу для обліку витрат.

По-третє, перш ніж відобразити суму витрат в Книзі обліку доходів і витрат, ФОП повинен упевнитися в наявності первинних документів, що підтверджують ці витрати. В Книзі обліку доходів і витрат передбачена колонка для заповнення таких витрат. У ФОП Петренка така колонка не заповнюється. Варто зазначити що це є проблемним питанням для всіх підприємств роздрібною торгівлі. Адже не можливо в один рядок помістити інформацію щодо підтверджуючих витрати документів по всім проданим за день товарних позиціям.

Що стосується форм та порядку подання ФОП Петренко звітності, то тут варто зауважити, що підприємець складає звітність, що стосується безпосередньо його роботи, а також звітність, що стосується оплати праці найманого працівника. Серед такої звітності:

- Декларація акцизного податку (щомісяця);
- Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску (один раз в квартал);
- Податкова декларація про майновий стан і доходи (один раз на рік).

Отже, вищенаведені аспекти облікового відображення операцій з товарами та формування результатів діяльності ФОП Петренко можна узагальнити схематично наступним чином (рис.3.5).

Рис.3.5. Обліковий процес ФОП Петренко

Джерело: Складено на основі [54, с.288]

Викладене доводить, що ведення бухгалтерського обліку у ФОП Петренка відбувається лише з метою визначення розміру податку до сплати в бюджет в кінці кожного кварталу. Діюча облікова модель щодо доходів і витрат за процесом реалізації товарів враховує специфіку торговельної діяльності, забезпечує своєчасне формування релевантної інформації про доходи і витрати для прийняття ефективних управлінських рішень щодо формування каналів збуту та асортиментних груп товарної продукції.

3.2. Економічний аналіз операцій з товарами у ФОП Петренко

На сучасному етапі розвитку економіки торгівля є однією з ключових галузей держави, що займає лідируючі позиції серед галузей економіки по надходженню в бюджет. Торгівля виконує соціально-економічну роль не тільки в її впливі на сектор виробництва (сприяючи розвитку виробництва потрібної на ринку продукції), а й на сектор споживання (шляхом задоволення потреби і сприяючи підвищенню рівня життя населення). Торгівля є однією з найбільш швидко розвиваючих форм господарювання, особливо це стосується роздрібної торгівлі [17].

Розглядаючи роздрібну торгівлю, до якої власне і відноситься діяльність ФОП Петренко, як комерційну діяльність або діяльність в сфері обміну, слід зазначити, що вона таке є важливим елементом системи руху товару і займаючи проміжне положення між соціальною і виробничою сферами, здійснює збут товарів і продуктів кінцевим споживачам.

Підприємці всього світу під впливом пандемії COVID-19 зазнали величезних втрат – і не тільки від ускладнення логістики внаслідок розриву ланцюжків створення споживчої цінності, а й від суттєвого зниження попиту на багато видів продукції – як масового споживання, так і виробничого призначення. Тому проблема збереження своєї здатності бути учасником є надзвичайно актуальною. Її вирішення потребує, серед іншого, усебічного структурно-динамічного аналізу стану і результатів діяльності підприємців як одного з секторів національної економіки, а також чинників, які їх зумовили і які можуть стати імперативами необхідних змін для забезпечення життєздатності і позитивної економічної динаміки вітчизняних підприємців в глобальному економічному просторі [44, с.160].

З метою підвищення оперативності процесів управління операціями з товарами у досліджуваного підприємця, рекомендуємо систематично проводити економічний аналіз таких операцій. Аналіз є однією з важливих

функцій управління діяльністю торговельних підприємств, який охоплює всі його аспекти і виявляє вплив умов, в яких ця діяльність здійснюється, на її результати. Він займає проміжне місце між збором, обробкою економічної інформації і прийняттям управлінських рішень. саме завдяки високому рівню аналітичної роботи можна точно визначити необхідні умови, особливості, проблеми та перспективи розвитку підприємства торгівлі [53].

Розпочнемо економічний аналіз операцій з товарами ФОП Петренко, за групами товарів, із аналізу динаміки продаж. У якості інформаційної бази використаємо данні первинної та звітної документації ФОП Петренко за 2019-2021 роки (табл.3.2; 3.3).

Таблиця 3.2

Продажи ФОП Петренко протягом 2019-2021 рр.

Група товарів	Назва групи	2019 (9 місяців)	2020	2021
А	Пиво	595568,5	662046,79	889325,0
Б	Лікero-горілчана продукція	135776,85	198844,0	266110,0
В	Виноробна продукція, інші спиртові дистиляти, продукти з вмістом спирту етилового 8,5% об'ємних одиниць та більше	197687,7	226524,58	320101,84
Г	Тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну	1329003,9	1508201,5	2851000,0
Разом		2258036,95	2595617,05	4326536,84

Джерело: розраховано автором

Таблиця 3.3

Динаміка зміни продаж у ФОП Петренко протягом 2019-2021 рр.

Група товарів	Зміни					
	2020/2019		2021/2020		2021/2019	
	+, -	%	+, -	%	+, -	%
А	66478,29	11,6	227278,2	34,33	293756,5	49,3
Б	63067,15	46,4	67266,0	33,8	130333,15	95,9
В	28836,88	14,6	93577,26	41,3	122414,14	61,9
Г	179197,6	13,5	1342798,5	89,0	1521996,1	114,5
Разом	337580,1	14,9	13542798,5	51,7	1730919,79	76,6

Джерело: розраховано автором

Інформація, представлена в табл.3.3 демонструє динаміку продажу товарів у ФОП Петренко протягом 2019-2021 років. Як результат спостерігаємо загальний ріст продаж, по всіх групах товарів, на 76,6%, що становить 1730919,79 грн. Найбільший ріст, протягом досліджуваного періоду, відбувся по товарам групи Г - Тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну, а саме 114,5% або 1521996,1. Найменший ріст спостерігається по товарам групи А – пиво: 49,3% - 293756,5 грн. Майже вдвічі збільшився розмір продажу товарів групи В - Виноробна продукція, інші спиртові дистилати, продукти з вмістом спирту етилового 8,5% об'ємних одиниць та більше, а саме на 95,9%, що склало 130333,15 грн. Для більшого сприйняття інформації представимо динаміку змін схематично (рис.3.6).

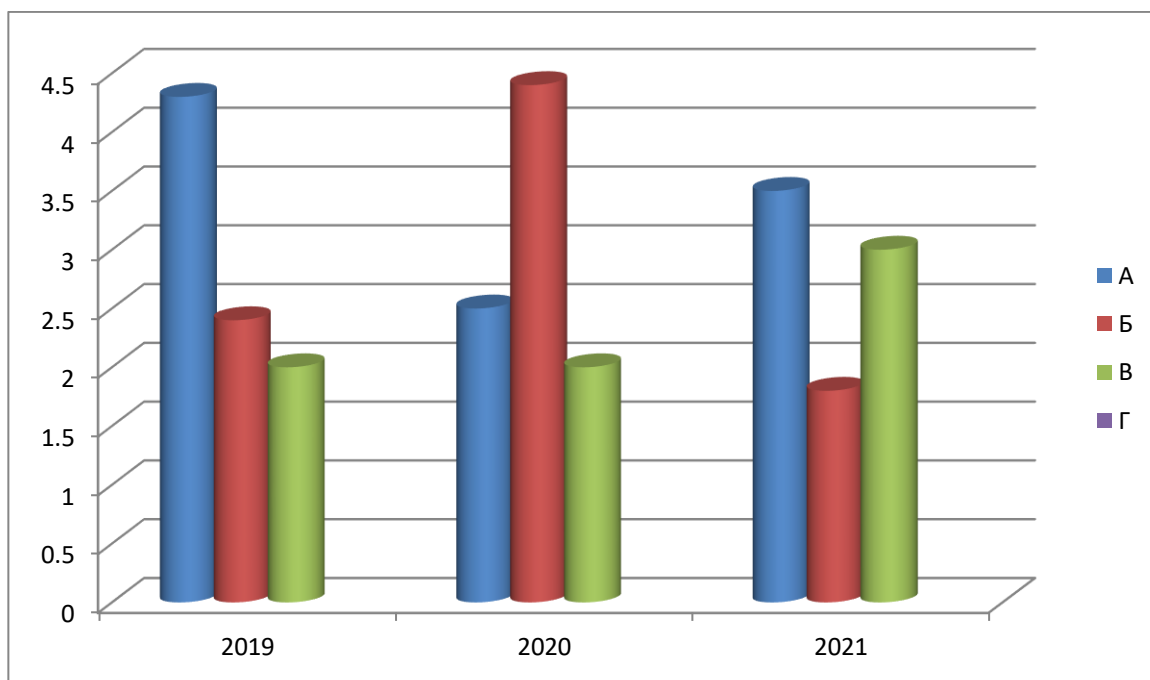

Рис. 3.6. Динаміка зміни продаж у ФОП Петренко протягом 2019-2021 рр.

Джерело: побудовано автором

З метою визначення частки продаж, по кожній групі товарів окремо, в загальній сумі продаж у підприємця проведемо структурний аналіз продаж. Такий аналіз дозволить з'ясувати по яким групам товарів протягом 2019-2021 рр. спостерігається найвищий відсоток реалізації, де управлінському персоналу

слід зосередити увагу, з метою покращення загальних економічних показників (табл.3.4).

Таблиця 3.4

Структура продаж у ФОП Петренко протягом 2019-2021 рр.

Група товарів	2019		2020		2021	
	грн.	Питома вага, %	грн.	Питома вага, %	грн.	Питома вага, %
А	595568,5	26,4	662046,79	25,5	889325,0	20,6
Б	135776,85	6,0	198844,0	7,7	266110,0	6,2
В	197687,7	8,8	226524,58	8,7	320101,84	7,4
Г	1329003,9	58,8	1508201,5	58,1	2851000,0	65,8
Разом	2258036,95	100	2595617,05	100	4326536,84	100

Джерело: розраховано автором

Структурний аналіз продаж у ФОП Петренко демонструє наступне: найбільшу питому вагу у складі продаж протягом всього досліджуваного періоду складають товари групи Г, 58,8% у 2019 році та 58,1% у 2020 році. У 2021 році структурна частка товарів групи Г зросла до 65,8%. Друге місце в структурі продаж займають товари групи А, до речі, їх частка протягом досліджуваного періоду щороку зменшувалася і з 26,4% у 2019 році досягла 20,6% у 2021 році. На третьому місці товари групи В, рівень продаж яких протягом 2019-2020 років залишався приблизно на однаковому рівні – 8,5%, а у 2021 році даний відсоток впав до 7,4%. Найнижчий відсоток у структурі продаж ФОП Петренко склали товари групи Б, який у 2019 році становив 6%, у 2020 році зріс до 7,7%, а у 2021 році знов повернувся до рівня 2019 року – 6,2%.

При аналізі операцій з товарами важливим етапом є аналіз ритмічності реалізації товарів. Ритмічність – це чітка, стійка й збалансована діяльність підприємця, яка дає можливість рівномірно реалізовувати товари і відповідно виконувати свої зобов'язування перед споживачами. Ритмічною вважається така робота, коли продукція реалізовується рівними частинами за будь-які однакові проміжки робочого часу [49, с.112-113].

Ритмічна робота є загальною умовою своєчасної реалізації товарів. Неритмічність погіршує всі економічні показники, що призводить до

підвищення собівартості придбаних товарів, зменшення суми прибутку, погіршенню фінансового стану.

Одним із найбільш розповсюджених показників є відносна величина – коефіцієнт ритмічності. Величина його визначається методом заліку, причому в зарахований рівень реалізації товарів відносять його фактичний, але не вище запланованого рівень. Дослідження впливу структурних факторів доцільно здійснювати в динаміці поквартально або помісячно.

Проаналізуємо ритмічність продажу найпопулярнішої у ФОП Петренко групи товарів - тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну у 2020-2021 роках врахувавши 2020 рік за плановий. Результати розрахунків проведеного дослідження представимо в табл.3.5.

Таблиця 3.5

**Ритмічність реалізації тютюнових виробів у ФОП Петренко
протягом 2020- 2021 рр. (помісячно)**

Місяць	Реалізація товару, грн.		Питома вага		Темп зміни реалізац ії товарів, %	Частка товарів, зарахована у виконання плану з ритмічності	Недовиконання плану, грн.
	2020	2021	2020	2021			
січень	69317,0	91221,0	5,2	12,6	31,6	69317,0	
лютий	86582,0	75370,0	6,5	5,0	-12,9	75370,0	-11212
березень	88082,0	124717,0	6,6	8,3	41,6	88082,0	
квітень	24207,0	84406,0	1,8	5,5	248,7	24207,0	
травень	65562,0	169991,0	4,9	10,3	159,3	65562,0	
червень	126147,0	12959,5	9,5	0,8	-89,7	12959,5	- 113187,5
липень	142957,0	187661,0	10,8	11,4	31,3	142957,0	
серпень	135882,0	83771,0	10,3	5,4	-38,4	83771,0	-52111
вересень	137501,9	48376,0	10,3	3,1	-64,8	48376,0	-89125,9
жовтень	127322,0	61301,0	9,6	4,1	-51,9	61301,0	-66021
листопад	150402,0	280286,0	11,3	16,5	86,4	150402,0	
грудень	175042,0	288142,0	13,2	17,0	64,6	175042,0	
Разом	1329003, 9	1508201, 5	100	100	13,5	997346,5	

Джерело: розраховано автором

Коефіцієнт ритмічності дорівнює 0,75 (997346,5/1329003,9). А це означає, що підприємство працює не ритмічно. На ритмічність вплинули наступні фактори: пандемія Covid-19 та організаційні фактори. Аналіз динаміки реалізації тютюнових виробів свідчить про збільшення обсягу їх продажу. Так, 2021 році в порівнянні з 2020 роком обсяг продажу збільшився на 13,5 %. Помісячна динаміка свідчить про значне збільшення обсягів реалізації в квітні та травні 2021 року відповідно на 248,7 та 159,3 %.

Для більшого сприйняття інформації представимо динаміку змін схематично (рис.3.7).

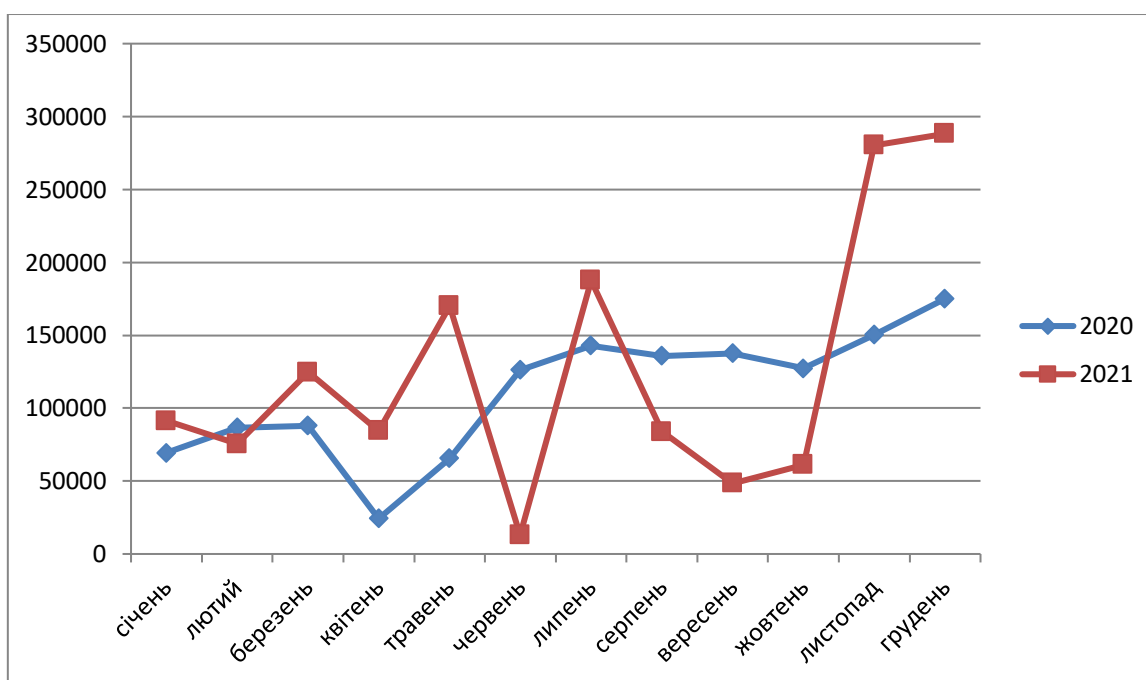

Рис. 3.7. Аналіз ритмічності продаж тютюнових товарів у ФОП Петренко протягом 2020-2021 рр.

Джерело: побудовано автором

Дослідивши діяльність ФОП Петренко в частині реалізації товарів маємо відзначити, що ефективність діяльності підприємця потребує постійний моніторинг зовнішніх та внутрішніх економічних факторів. В процесі аналізу акцентовано, що неритмічність роботи підприємця притаманна в період світової пандемії Covid-19. Корегування фактичних обсягів реалізації товарів

надасть змогу передбачити коливання обсягів реалізації, що забезпечить стабільний розвиток ФОП.

Висновки за розділом 3.

Дослідження організації і методики бухгалтерського обліку ФОП Петренко дозволило встановити ряд недоліків:

1. Облік кадрів та заробітної плати найманих працівників у ФОП Петренко потребує удосконалення. Відповідно до чинного трудового законодавства підприємцю слід звернути увагу на створення та затвердження наступних документів: правил внутрішнього розпорядку, штатного розпису, посадових інструкцій, графіку роботи найманих працівників, графіку відпусток, а також складання розрахункових листків, з інформацією про нарахування та виплату заробітної плати і платіжних відомостей, так як заробітна плата продавцю виплачується готівкою.

2. Отримання товарних запасів від постачальника проводить сам власник або продавець. Варто зазначити, що продавець є матеріально-відповідальною особою лише на словах, договір про матеріальну відповідальність з продавцем у ФОП Петренка не складався.

3. Порядок ведення обліку товарних запасів для фізичних осіб-підприємців затверджений наказом Міністерства фінансів України від 03.09.2021 року №496. Відповідно до вказаного Положення, облік товарних запасів у ФОП повинен здійснюватися шляхом постійного внесення до форми обліку інформації про надходження і вибуття товарів, на підставі первинних документів, які є невід'ємною частиною такого обліку. Як показало дослідження представлену вище форму, підприємець не складає. Вважаємо, що такий підхід свідчить про другорядне відношення підприємцем до облікових правил товарних запасів та операцій з товарами, що в свою чергу може призводити до відхилень в момент проведення інвентаризації. Пропонуємо ФОП «Петренко» складати Форму ведення обліку товарів у момент здійснення

господарської операції, що засвідчує рух товарних запасів. Записи у формі проводити у хронологічному порядку надходження або вибуття товарів, з прикріпленням до неї первинних документів, на підставі яких внесено запис. Таку форму можна скласти як у паперовому так і електронному вигляді. За недотримання цих правил підприємцеві загрожує штраф у розмірі подвійної вартості товарів, не врахованих у встановленому порядку, але не нижче 170 грн. (ст. 20 Закону №265).

4. Під час вивчення порядку складання Книги обліку доходів і витрат у ФОП Петренка було виявлено ряд недоліків, а саме:

По перше, форма самої Книги, яку використовує ФОП Петренко застарілої форми і дещо відрізняється від наразі діючої. Наказом Мінфіну від 13.05.2021 року №261 [41] затверджена оновлена типова форма, за якою здійснюють облік доходів і витрат ФОП. Не здійснення перереєстрації Книги обліку доходів і витрат свідчить про недотримання норм Положення №161.

Відмінністю даної Книги від оновленого варіанту є те, що наразі ФОП Петренко витрати на оплату праці та ЄСВ найманого працівника відображають у єдиній колонці «Витрати на оплату праці найманих осіб», хоча в новій формі передбачено окремі дві колонки для таких витрат.

По-друге, доходи і витрати, відповідно до норм чинного законодавства, мають відображатися з чітким дотриманням касового методу, тобто відображаються тільки в ту дату, в яку оплачені – для витрат, або в ту дату, коли надійшли грошові кошти – для доходів. Під час вивчення Книги обліку доходів і витрат ФОП Петренко, було виявлено порушення касового методу для обліку витрат.

По-третє, перш ніж відобразити суму витрат в Книзі обліку доходів і витрат, ФОП повинен упевнитися в наявності первинних документів, що підтверджують ці витрати. В Книзі обліку доходів і витрат передбачена колонка для заповнення таких витрат. У ФОП Петренка така колонка не заповнюється. Варто зазначити що це є проблемним питанням для всіх підприємств роздрібної торгівлі. Адже не можливо в один рядок помістити інформацію щодо

підтверджуючих витрати документів по всім проданим за день товарних позиціям.

5. В кваліфікаційній роботі проведено структурно-динамічний аналіз реалізованих товарів, за групами. А також представлено аналіз ритмічності реалізації тютюнових виробів у ФОП Петренко протягом 2020-2021 рр. (помісячно). Резюмуючи результати проведеного аналізу, можемо стверджувати, що ефективність діяльності підприємця потребує постійний моніторинг зовнішніх та внутрішніх економічних факторів. В процесі аналізу акцентовано, що неритмічність роботи підприємця притаманна в період світової пандемії Covid-19. Корегування фактичних обсягів реалізації товарів надасть змогу передбачити коливання обсягів реалізації, що забезпечить стабільний розвиток ФОП.

ВИСНОВКИ

Проведене в кваліфікаційній роботі дослідження дозволило сформулювати наступні висновки:

1. Дослідження нормативно-правового забезпечення торговельної діяльності дає право стверджувати про наявність недоліків нормативного регулювання питань торгівлі. А саме: існує невідповідність сучасним способам та формам здійснення торгівлі, а також наявні проблеми в теоретичному наповненні понять, які застосовуються в даній сфері. Законодавче регулювання торговельної діяльності в повному обсязі не наводить, наприклад, правової регламентації електронної торгівлі. Існують також недосконалості в сфері регулювання комісійної торгівлі. Тому, зрозумілим є необхідність удосконалення нормативно-правового регулювання, яке позитивно впливатиме на діяльність господарюючих суб'єктів сфери торгівлі.

2. Дослідження нормативно-правових документів, а також наукових літературних джерел дало підставу стверджувати, що наразі не виокремлено єдиного, загальноприйнятого економічного трактування сутності категорії «товар». Така відмінність свідчить про те, що сутність будь-якої категорії залежить від обраного підходу до її визнання. Вітчизняні вчені виокремлюють основні критерії, на яких акцентується їх увага, а саме: економічне благо, матеріальні цінності, продукт праці, предмет купівлі-продажу, матеріальна або нематеріальна власність, активи підприємства. Розуміння економічної сутності товарів сприятиме формуванню їх раціональної класифікації та вдосконаленню їх подальшого обліку на підприємстві.

Таким чином, розуміння сучасного трактування сутності «товару» як економічної категорії дозволяє вийти на новий рівень наукового дослідження сутності та перспектив розвитку внутрішньої торгівлі. Важливим та необхідним, крім того, є аналіз споживної вартості та корисності споживчих товарів із точки зору їх розуміння як технічної категорії. Також, необхідність

розробки стандартів на товари та їх взаємного визнання, гармонізація їх з європейськими зразками.

3. Організація бухгалтерського обліку у фізичних осіб-підприємців залежить від обраної системи оподаткування: спрощеної або загальної. Кожна із систем оподаткування має свої особливості, переваги і недоліки, які наведено в кваліфікаційній роботі.

4. Об'єктом дослідження в кваліфікаційній роботі визначено операції з товарами у фізичної особи-підприємця – Петренко Олександра Володимирович (далі ФОП Петренко) (прізвище підприємця змінено через етичні погляди). Основними видами діяльності, обраного для дослідження підприємця, є торгівля підакцизними товарами, а саме алкогольними напоями та тютюновими виробами. Суб'єкт працює відповідно ліцензій на роздрібну торгівлю алкогольними напоями та тютюновими виробами, що надають право здійснювати діяльність з їх реалізації.

5. Результати аналізу роздрібного товарообороту ФОП «Петренко» свідчать про щорічне його збільшення. Така тенденція спостерігається внаслідок підвищення споживчого попиту серед населення, а також коливання валютного курсу в країні, що прямо впливає на цінову політику підприємця. Результати розрахунків демонструють мінімальний прибуток у 2020 році. Така ситуація спричинена жорсткими карантинними обмеженнями в Україні протягом 2020 року, відповідно значним зниженням покупної спроможності споживачів на запропоновану підприємцем групу товарів. Позитивним моментом є те, що підприємець працював за рахунок власних коштів, не залучаючи кредитні та позикові.

6. Дослідження організації і методики бухгалтерського обліку ФОП Петренко дозволило встановити ряд недоліків:

6.1. Облік кадрів та заробітної плати найманих працівників у ФОП Петренко потребує удосконалення. Відповідно до чинного трудового законодавства підприємцю слід звернути увагу на створення та затвердження наступних документів: правил внутрішнього розпорядку, штатного розпису,

посадових інструкцій, графіку роботи найманих працівників, графіку відпусток, а також складання розрахункових листків, з інформацією про нарахування та виплату заробітної плати і платіжних відомостей, так як заробітна плата продавцю виплачується готівкою.

6.2. Отримання товарних запасів від постачальника проводить сам власник або продавець. Варто зазначити, що продавець є матеріально-відповідальною особою лише на словах, договір про матеріальну відповідальність з продавцем у ФОП Петренка не складався.

6.3. Порядок ведення обліку товарних запасів для фізичних осіб-підприємців затверджений наказом Міністерства фінансів України від 03.09.2021 року №496. Відповідно до вказаного Положення, облік товарних запасів у ФОП повинен здійснюватися шляхом постійного внесення до форми обліку інформації про надходження і вибуття товарів, на підставі первинних документів, які є невід'ємною частиною такого обліку. Як показало дослідження представлену вище форму, підприємець не складає. Вважаємо, що такий підхід свідчить про другорядне відношення підприємцем до облікових правил товарних запасів та операцій з товарами, що в свою чергу може призводити до відхилень в момент проведення інвентаризації. Пропонуємо ФОП «Петренко» складати Форму ведення обліку товарів у момент здійснення господарської операції, що засвідчує рух товарних запасів. Записи у формі проводити у хронологічному порядку надходження або вибуття товарів, з прикріпленням до неї первинних документів, на підставі яких внесено запис. Таку форму можна складати як у паперовому так і електронному вигляді. За недотримання цих правил підприємцеві загрожує штраф у розмірі подвійної вартості товарів, не врахованих у встановленому порядку, але не нижче 170 грн. (ст. 20 Закону №265).

6.4. Під час вивчення порядку складання Книги обліку доходів і витрат у ФОП Петренка було виявлено ряд недоліків, а саме:

По перше, форма самої Книги, яку використовує ФОП Петренко застарілої форми і дещо відрізняється від наразі діючої. Наказом Мінфіну від

13.05.2021 року №261 затверджена оновлена типова форма, за якою здійснюють облік доходів і витрат ФОП. Не здійснення перереєстрації Книги обліку доходів і витрат свідчить про недотримання норм Положення №161.

Відмінністю даної Книги від оновленого варіанту є те, що наразі ФОП Петренко витрати на оплату праці та ЄСВ найманого працівника відображають у єдиній колонці «Витрати на оплату праці найманих осіб», хоча в новій формі передбачено окремі дві колонки для таких витрат.

По-друге, доходи і витрати, відповідно до норм чинного законодавства, мають відображатися з чітким дотриманням касового методу, тобто відображаються тільки в ту дату, в яку оплачені – для витрат, або в ту дату, коли надійшли грошові кошти – для доходів. Під час вивчення Книги обліку доходів і витрат ФОП Петренко, було виявлено порушення касового методу для обліку витрат.

По-третє, перш ніж відобразити суму витрат в Книзі обліку доходів і витрат, ФОП повинен упевнитися в наявності первинних документів, що підтверджують ці витрати. В Книзі обліку доходів і витрат передбачена колонка для заповнення таких витрат. У ФОП Петренка така колонка не заповнюється. Вважаємо є проблемним питанням для всіх підприємств роздрібної торгівлі. Адже не можливо в один рядок помістити інформацію щодо підтверджуючих витрати документів по всім проданим за день товарних позиціям.

7. В кваліфікаційній роботі проведено структурно-динамічний аналіз реалізованих товарів, за групами. А також представлено аналіз ритмічності реалізації тютюнових виробів у ФОП Петренко протягом 2020-2021 рр. (помісячно). Резюмуючи результати проведеного аналізу, можемо стверджувати, що ефективність діяльності підприємця потребує постійний моніторинг зовнішніх та внутрішніх економічних факторів. В процесі аналізу акцентовано, що неритмічність роботи підприємця притаманна в період світової пандемії Covid-19. Корегування фактичних обсягів реалізації товарів надасть змогу передбачити коливання обсягів реалізації, що забезпечить стабільний розвиток ФОП.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Levitt T. Exploit the Product Life Cycle /T. Levitt/ Harvard Business Review. 1965. Vol. 43. № 6. P. 81–94.
2. Баглай А.В., Проненко В.С., Поклонська О.Ю. Правові гарантії захисту фізичної особи-підприємця при здійсненні господарської діяльності. International scientific e-journal Логос. online. 2020. №16. URL: <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.16.53.html> (дата звернення 30.05.2022).
3. Балджи М. Д., Однолько В. О. Економіка та організація торгівлі: навчальний посібник. – К. : ФОП Гуляєва В.М., 2021. 344 с.
4. Балджи М.Д., Доброва Н.В., Однолько В.О., Осипова М.М. Торговельне підприємництво: навчальний посібник. – Київ : Кондор-видавництво, 2017. – 112 с.
5. Белозерцев В.С., Гарькавий М.Г. Облік та аналіз реалізації товарів на підприємстві електронної комерції. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №23. С. 40-43. DOI: 10.32702/2306-6814.2018.23.40.
6. Безух О. Товар і майнові відносини в умовах економічної конкуренції. *Господарське право і процес*. 2017. №4. С.54-58.
7. Бозуленко О. Я. Організація торгівлі : навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.]. Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2021. 240 с.
8. Воротинцева І. Щодо визначення поняття ФОП як суб'єкта цивільного права. *Юридичний вісник*. 2020. № 1. С.280-284. DOI <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i1.1634>
9. Гайдаєнко О.М. Удосконалення методики аналізу ефективності діяльності торговельних підприємств. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2018. С. 191-196. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.1\(51\).191-196](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.1(51).191-196).

10. Данило С.І. Сучасне розуміння товару як предмету торгівлі. *Вісник Сумського Національного аграрного університету*. 2019. Випуск 2 (80). С. 8-11. DOI: <https://doi.org/10.32845/bsnau.2019.2.2>.
11. Денисенко М.П., Зазимко О.В. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств. *Агросвіт*. 2015. №10. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/10_2015/10.pdf. (дата звернення 10.05.2022).
12. Дроздова, О. Г. Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку руху товарів: невирішені проблеми та шляхи їх розв'язання. *Вісник ЖДТ»: Економіка, управління та адміністрування*. 2012. №4(62) С. 79–81. URL: [https://doi.org/10.26642/jen-2012-4\(62\)-79-81](https://doi.org/10.26642/jen-2012-4(62)-79-81) (дата звернення: 25.04.2022).
13. Заокіпна Н.С. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізація. URL: <http://intkonf.org/zaokipna-ns-udoskonallennya-obliku-gotovoyi-produktsiyi-ta-yiyi-realizatsiyi/> (дата звернення: 15.04.2022).
14. Іванишина О.С., Деміденко Л.С. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності: сучасний стан та напрями її вдосконалення. *Ефективна економіка*. 2020. №5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/89.pdf (дата звернення: 01.06.2022).
15. Іржавська Л.В. Ідентичність та відмінність категорій «послуга» і «товар» URL: <http://dSPACE.puet.edu.ua/bitstream/123456789/4038/1/selection.pdf> (дата звернення: 15.04.2022).
16. Казанова М. Облік кількості товарів у ППО. *Бухгалтер 911*. 2020. №32. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/buh911/2020/august/issue-32/article-109301.html> (дата звернення: 15.05.2022).
17. Карнаушенко А.С. Аналіз сучасного стану та перспективи розвитку роздрібного товарообороту в Україні. *Ефективна економіка*. 2019. №21. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2019/53.pdf (дата звернення: 10.05.2022). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.1.51.
18. Касич А.О., Мирошніченко К.Ю., Похила М.О. Методика експрес-аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск 18. С. 922-927.

19. Квач Я.П., Дроздова О.Г. Облік руху товарів: нормативно-правові аспекти. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2015. Випуск 2 (57). С. 135-143.
20. Котлер Ф. Основы маркетинга /Ф. Котлер/ [Пер. с англ.]. – М. : Прогресс, 1993. – 736 с.
21. Лоянич Антон. Проблематика розмежування діяльності фізичної особи в податкових правовідносинах. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №10. С. 125-132.
22. Мартиненко А.В. Дослідження життєвих циклів товарів промислового призначення. *Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки)*. 2020. №6. С. 9-14. DOI: 10.20998/2519-4461.2020.6.9
23. Матвеева В. Шпаргалка по РРО для початківців. 6. Як правильно проводити розрахунки через РРО. *Бюджетна бухгалтерія*. 2015. №22. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/bb/2015/june/issue-22/article-8927.html> (дата звернення: 15.05.2022).
24. Мельник Т.Ю. Товарознавство : підручник (для студентів економічних спеціальностей) [Електронне видання] / Т. Ю. Мельник. – Житомир : Державний університет «Житомирська політехніка», 2020. – 364 с.
25. Методичні рекомендації з обліку запасів затверджені Наказом Міністерства фінансів України №2 від 10.01.2007 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text> (дата звернення: 10.04.2022).
26. Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності затверджені Наказом Міністерства фінансів України №145 від 22.05.2002 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0145569-02#Text> (дата звернення: 10.04.2022).
27. Назарова К. О., Ус А. О. Аналіз та оцінка впливу наслідків коронавірус sars-cov-2 на розвиток торговельних мереж. *Ефективна економіка*.

2020. № 7. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8038> (дата звернення: 25.05.2022). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.7.5

28. Новицька І.В. Економічна сутність товарів як складової оборотних матеріальних активів: сучасні проблеми інтерпретації в системі бухгалтерського обліку. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1785/1/217.pdf> (дата звернення: 30.05.2022 року).

29. Носач Н.М. Організація обліку реалізації товарів на підприємствах торгівлі. *Науково-виробничий журнал «Бізнес навігатор»*. 2018. Випуск 6 (49). С. 217-222.

30. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://www.pro-u4ot.info/index.php>. (дата звернення: 10.04.2022).

31. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755-VI із змінами і доповненнями. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 10.04.2022).

32. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. URL: <https://zakon.help/article/polozhennya-standart-buhgalterskogo-obliku-15-dohid> дата звернення 10.04.2022).

33. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>. (дата звернення 10.04.2022).

34. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення 10.04.2022).

35. Положення Про форму та зміст розрахункових документів /електронних розрахункових документів, Порядку подання звітності, пов'язаної із використанням книг обліку розрахункових операцій (розрахункових книжок), форми № ЗВР-1 Звіту про використання книг обліку розрахункових операцій

(розрахункових книжок), затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 11.02.2016 № 220/28350 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0220-16#Text> (дата звернення: 05.05.2022).

36. Пригара О.Ю., Журило В.В. Конструювання економічної категорії «міжнародне позиціонування товару» та механізм розробки стратегії позиціонування на міжнародному ринку. *Світова економіка та міжнародні відносини*. 2017. № 5. С. 23-30.

37. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14/page>. (дата звернення 10.04.2022).

38. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг. Закон України від 06.07.1995 року № 265/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 05.05.2022).

39. Про затвердження обліку товарних запасів для фізичних осіб-підприємців. Наказ Міністерства фінансів України від 03.09.2021 року №496. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/496-.pdf> (дата звернення: 05.05.2022).

40. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань Наказ Міністерства фінансів України №879 від 02.09.2014 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення: 10.04.2022).

41. Про затвердження типової форми, за якою здійснюється облік доходів і витрат фізичними особами - підприємцями і фізичними особами, які провадять незалежну професійну діяльність, та Порядку її ведення. Наказ Міністерства фінансів України від 13.05.2021. № 261. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE36487?an=1> (дата звернення: 15.05.2022).

42. Серeda О.В. Аналіз товарного асортименту магазину канцелярських товарів за методикою бостонської консалтингової групи. *Студентський вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2017. випуск 2(8). С. 98-101.

43. Скорнякова Ю.Б. Порівняльний аналіз рівня податкового навантаження на юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. №7. С.43-49.
44. Соколюк Г.О. Структурно-динамічний аналіз розвитку підприємств промислового сектора економіки України. *Економічний простір*. 2020. № 156. С. 159-165.
45. Стахов О.І. Організація обліку реалізації товарів на підприємствах роздрібної торгівлі. *Молодий вчений*. 2018. № 4 (56). С.153-160.
46. Танасієнко Н.П., Ємчук Л.В., Саламаха Д.В. Порівняльна характеристика системи оподаткування фізичних осіб-підприємців. *Приазовський економічний вісник*. 2017. Випуск 5(05). С. 352-356.
47. Тищенко А.О. Правові засади обліку фізичних осіб суб'єктів фінансового контролю. *Держава та регіони*. 2013. №21 (39). С. 104-109.
48. Турчак Т.В., Лінник О.П. Напрями реформування спрощеної системи оподаткування в Україні. *Бізнесінформ*. 2020. №3. С. 306-311.
49. Хмельюк А.В. Оцінка ритмічності та аналіз сезонних коливань реалізації продукції суб'єктом малого підприємництва. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*. 2021. № 1 (12). С. 111-117.
50. Хурдей В.Д. Удосконалення бізнес-процесу категорійного менеджменту підприємств торгівлі. *Економіка і організація управління*. 2021. № 4(44). С. 268-276. DOI 10.31558/2307-2318.2021.4.24.
51. Цивільний кодекс України. URL: <http://www.zakon.rada>. (дата звернення: 10.04.2022).
52. Чаплінська А., Бабчук Г. Оцінка товарних запасів та їх оборотності на підприємствах роздрібної торгівлі. *Вісник ЧДТУ*. 2013. Випуск 34. Частина 1. С.93-97.
53. Чаплінська А.А. Значення аналізу у системі управління товарами підприємств роздрібної торгівлі. *Облік. Аналіз. Аудит*. URL: <http://www.chtei->

knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2013/v2/NV-2013-V2_62.pdf (дата звернення: 10.05.2022).

54. Чернецька О.В. Особливості формування фінансових результатів в обліку фізичних осіб підприємців. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». (2019). №14. С. 285-289. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua> (дата звернення: 08.05.2022). DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V14\(2019\)-44](https://doi.org/10.31521/modecon.V14(2019)-44).

55. Швець Ю.О., Завальнюк А.О. Оптимізація податкового навантаження на підприємстві ПАТ «Янцівський гранітний кар'єр». *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. Вип.4. С.117-124. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2018-4-18>.

56. Шендригоренко М.Т. Товари як об'єкт обліку та внутрішнього аудиту на підприємстві. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск 12. С. 722-726.